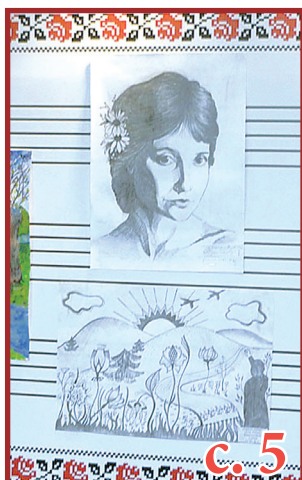

ДИВО БУРШТИНОВЕ

ЇЇ ГОЛОС – ДУША УКРАЇНИ

У Львові діє єдиний в Україні музей Квітки Цісик, її іменем названа вулиця, в пам'ять про неї проводиться Міжнародний конкурс українського романсу, а невдовзі ще буде пам'ятник і «Співоча алея», яка звучатиме її голосом.

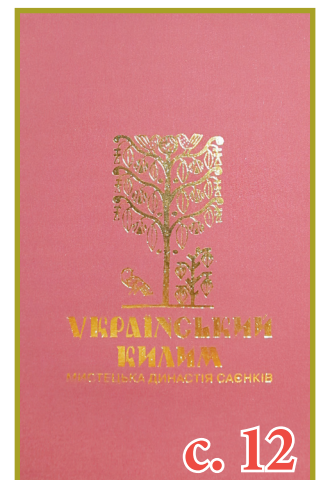
КВІТИ ВІД ОКСАНИ ОДАЙНИК

У Центральному будинку художника – весна. Спалахами кольорів, краще за справжнє сонце (яке цьогоріч, як ніколи, затрималося проганяти зиму), розцвітив живопис української художниці Оксани Одайник.

«РОДЕ НАШ КРАСНИЙ»

Саме такий рядочок із народної пісні спадає на думку, при відвіданні презентації книги-альбому «Український килим. Мистецька династія Саєнків», що відбулася 5 квітня у Національному музеї українського народного декоративного мистецтва.

«ФРАНЦУЗЬКА ВЕСНА» ВИКЛИКАЛА ВЕЛИКУ ЗАЦІКАВЛЕНІСТЬ В УКРАЇНІ

Відбулася зустріч міністра культури України Леоніда Новохатька з директором Французького інституту в Парижі Ксав'є Даркосом та Надзвичайним і Повноважним Послом Франції Аленом Ремі.

Ксав'є Даркос відзначив велику зацікавленість з боку українців до фестивалю «Французька весна в Україні», який стартував 3 квітня у Національному ботанічному саду ім. Миколи Гришка НАН України в Києві та завершиться 28 квітня в Одесі.

Леонід Новохатько подякував французькій стороні за теплий прийом української делегації та за допомогу в організації виставки дерев'яних скульптур Йоганна Георгія Пінзеля в Музеї Лувру. Ксав'є Даркос, в свою чергу, констатував величезний успіх даної експозиції та зосередив увагу на великій кількості французів, які прийшли познайомитися та насолодитися роботами геніального українського скульптора бароко.

Зокрема, пан Даркос наголосив на необхідності створення нових культурних проєктів. Так, відкриття

виставки про Одесу в «Музеї цивілізацій Європи та Середземномор'я» у Марселі допоможе обом країнам не зупинятися на досягнутому та покращити культурні взаємини між містами-побратимами України та Франції.

Наприкінці зустрічі міністр культури України Леонід Новохатько подякував директору Французького інституту в Парижі Ксав'є Даркосу за змістовну зустріч та за особисте прагнення підтримувати розвиток двостороннього культурного співробітництва на найвищому рівні.

ПЕРШИЙ ЗАСТУПНИК МІНІСТРА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ ТИМОФІЙ КОХАН ВРУЧИВ ПОЧЕСНУ ВІДЗНАКУ МІНІСТЕРСТВА ФРАНЦУЗЬКОМУ ПИСЬМЕННИКУ ЕРІКУ-ЕММАНЮЕЛЮ ШМІТТУ

У приміщенні Київського академічного Молодого театру в рамках ювілейного X фестивалю «Французька весна» відбулась вистава «Маленькі подружні злочини» за твором французького письменника, драматурга та режисера Еріка-Емманюеля Шмітта.

Виставу відвідали перший заступник міністра культури Тимофій Кохан, Надзвичайний і Повноважний Посол Франції Ален Ремі, директор Французького інституту в Парижі Ксав'є Даркос та чисельні шанувальники творчості автора.

Тимофій Кохан подякував Еріку-Емманюелю Шмітту за

його творчість, з якою із задоволенням ознайомились в Україні, та вручив йому почесну відзнаку Міністерства культури України «За досягнення в розвитку культури і мистецтва».

ДОВІДКОВО

Ерік-Емманюель Шмітт народився у Франції, пізніше отримав бельгійське громадянство.

Світове визнання прийшло до нього у 1990-ті роки. З-під його пера народились такі відомі п'єси, як «Відвідувач» (1993) – перший успіх автора, «Загадкові варіації» (1996), «Фредерік або Бульвар злочинів» (1998), «Тектоніка почуттів» (2008). Автор книг «Пан Ібрагім та квіти Корану»,

«Оскар і рожева пані», «Дитя Ноя», «Мрійниця з Остенде» тощо.

Твори Еріка-Емманюеля Шмітта перекладені більш ніж сорока мовами, його п'єси поставлені в близько п'ятдесяти країнах світу. У рамках X фестивалю «Французька весна» він вперше завітав в Україну.

УРЯД УХВАЛИВ ПРОЕКТ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО РАТИФІКАЦІЮ РАМКОВОЇ КОНВЕНЦІЇ РАДИ ЄВРОПИ ПРО ЗНАЧЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ДЛЯ СУСПІЛЬСТВА

Уряд на своєму засіданні 8 квітня ухвалив проєкт Закону України «Про ратифікацію Рамкової конвенції Ради Європи про значення культурної спадщини для суспільства», розроблений Міністерством культури України з метою ратифікації Конвенції та відповідно до Закону України «Про міжнародні договори України».

Нагадаємо, Рамкова конвенція Ради Європи про значення культурної спадщини для суспільства підписана Україною 31 жовтня 2007 року.

Протягом останніх років Міністерством культури України проводилась активна робота щодо

імплементції положень ряду конвенцій (Конвенція про охорону архітектурної спадщини Європи, Європейська ландшафтна конвенція, Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини (переглянута) у національне законодавство в сфері охорони культурної спадщини. Останні зміни до Закону України «Про охорону культурної спадщини» були внесені в 2012 році.

Це створило умови для ратифікації Рамкової конвенції Ради Європи про значення культурної спадщини для суспільства без застережень.

Ухвалення проєкту закону України засвідчить готовність країни гарантувати захист культурної спадщини як важливого фактора для спільних цілей сталого розвитку, культурного різноманіття й сучасної творчості, сприяти розвитку знань про культурну спадщину.

Крім того, схвалення проєкту сприятиме наближенню законодавства України до міжнародно-правових норм про охорону культурної спадщини; дотриманню зобов'язань та обов'язків, що випливають із членства України в Раді Європи.

НА БАЗІ «СОФІЇ КИЇВСЬКОЇ» УРОЧИСТО ВІДКРИТО МОЗАЇЧНУ МАЙСТЕРНЮ – ПЕРШУ В КИЄВІ, ДРУГУ В ЄВРОПІ

Перший заступник міністра культури України Тимофій Кохан урочисто відкрив виставку «Бурштинові мозаїки в Софії Київській» у приміщенні пам'ятки архітектури XVIII ст. «Брама Заборовського» на території Національного заповідника «Софія Київська». Експозицію, в якій представлені мозаїчні панно, створені сучасними митцями України та Італії з українського бурштину в класичній мозаїчній техніці за мотивами візантійських мозаїк та фресок Собору Святої Софії, Михайлівського Золотоверхого собору та Кирилівської церкви, презентовано в рамках спільного проєкту НЗ «Софія Київська» та Міжнародного благодійного фонду «Українська родина» за підтримки асоціації «Український бурштиновий світ».

У заході також взяли участь голова правління Міжнародного благодійного фонду «Українська родина» Галина Симха; член ради асоціації «Український бурштиновий світ», архітектор-ювелір,

повний кавалер орденів фонду «Карла Фаберже» Ірина Карпова; президент і художній директор «Групи мозаїцистів Равенни» реставраційно-мозаїчної майстерні в м. Равенна (Італія) при Соборі Сан Віталє, професор Марко Санті та член Академії абстракціоністів України, член «Групи мозаїцистів Равенни», український художник-мозаїст Ліна Даміані.

У вітальному слові до присутніх Тимофій Кохан відзначив

існування давніх спільних культурно-мистецьких традицій між Україною (Київською Руссю) та Італією (Візантією), а також повідомив, що відтепер на базі «Софії Київської» працюватиме мозаїчна школа для дітей. «Я певен, що експозиція, яку ми відкриваємо у виставкових залах Брами Заборовського, незмінно даруватиме всім відвідувачам ту саму «радість сонця», яку несе в собі бурштин. Це стане хорошим

початком для повернення до тих культурних традицій, на яких базувалася Київська Русь. Сьогодні започатковано дуже хорошу справу, і ми підтримуємо цю чудову ініціативу, адже дітей вчитимуть тут не лише мистецтву бурштинової мозаїки, але й нашій багатій історії», – сказав він.

Генеральний директор заповідника Олена Сердюк розповіла, що мета проєкту – наблизити мистецькі надбання попередніх

поколінь до сучасників, і насамперед долучити до цього дітей. Вона наголосила, що Україна стала другою країною в Європі, яка реалізує подібний проєкт. До цього мозаїчна майстерня існувала лише у Равенні. У школі-студії відбуватимуться майстер-класи з мозаїки та лекції професійних мозаїцистів України і світу з історії мозаїчного мистецтва для дітей та дорослих. Керуватиме «Школою-студією мозаїк в Софії Київській» український художник-мозаїст, випускниця майстерні Марко Санті пані Ліна Даміані, яка є автором мозаїчних панно з бурштину, представлених на виставці (це роботи за мотивами фресок і мозаїк Собору Святої Софії «Бурштинова Оранта» і «Дерево Софії», а також авторська мозаїка «Ангел згортає небо у сувій»).

Наприкінці заходу майстри-мозаїчисти Марко Санті та Ліна Даміані дали гостям та журналістам майстер-клас із мистецтва створення мозаїки з бурштину.

Л. Черешкевич. «Аве Марія»

ВИЗНАЧЕНІ ПЕРЕМОЖЦІ БЛІЦ-КОНКУРСУ НА КРАЩУ КОНЦЕПТУАЛЬНУ ІДЕЮ СТВОРЕННЯ АЛЕЇ ВОЇНСЬКОЇ СЛАВИ У ПАРКУ ВІЧНОЇ СЛАВИ М. КИЄВА

Міністерством культури України проведено замовлений блиц-конкурс на визначення кращої концептуальної ідеї створення Алеї Воїнської Слави у Парку Вічної Слави м. Києва.

На конкурс було представлено три замовлені проєкти та один зустрічний. Авторські групи рекомендовані Національною спілкою художників України. 10 квітня у приміщенні Міністерства культури України відбулось засідання журі замовленого

бліц-конкурсу на визначення кращої концептуальної ідеї створення Алеї Воїнської Слави у Парку Вічної Слави м. Києва, на якому було ухвалено рішення визнати переможцем блиц-конкурсу ескізний проєкт під девізом № 260943. Авторська група у складі: ідея – гвардії полковник Гук Олег Іванович, скульптори – Шлапак Олександр Володимирович, Карпов Євген Олександрович, Карпов Євген Євгенович, архітектор – Малий Леонід Якович.

ВИСТАВКА «САД ЛЮБОВІ»

Міністерство культури України, Національний музей Тараса Шевченка, галерея «Арка», арт-проект «Культура + P2 = мистецтво» презентують виставку творів Валерія Франчука «Сад любові».

Валерій Франчук – художник, графік, публіцист, член Національної спілки художників України з 1990 р., заслужений художник України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка та Премії імені Василя Стуса.

Його творчий доробок складають більше 3000 творів живопису і понад 700 графічних робіт. Твори зберігаються в музеях, громадських організаціях, культурних центрах України та світу.

Арт-проект «Культура + P2 = мистецтво» здійснюється спільними зусиллями галереї «Арка» та телеканалу «Культура». У рамках проекту відбуватимуться виставки відомих українських митців.

Виставка Валерія Франчука триває з 5 до 15 квітня 2013 року.

ФЕСТИВАЛЬ «ТИЖДЕНЬ АВСТРИЙСЬКОГО КІНО»

З 11 до 15 квітня в Україні проходить 2-й фестиваль «Тиждень австрійського кіно», на якому будуть представлені найрезонансніші картини Австрії останніх років, що здобули визнання на найбільших кінофестивалях світу. Показ фільмів відбувається в Києві, Одесі, Львові, Харкові та Донецьку. Фестиваль розпочався у столиці показом любовної історії в стилі вестерн – фільму «Іспанія», першою повнометражною ігровою роботою молодого режисера-документаліста Ані Саламонович, представленого у програмі Берлінського міжнародного кінофестивалю в 2012 році.

У рамках проекту на великі екрани вийдуть ще 3 стрічки від найперспективніших режисерів сучасної Австрії, а також буде показана підбірка короткометражної анімації «Ars Electronica представляє» від найголовнішого в Європі австрійського фестивалю медіа-арту.

«СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО КІНОМАТОГРАФА»

9 квітня в прес-центрі УНІА «УКРІН-ФОРМ» відбулась прес-конференція на тему: «Стратегія розвитку вітчизняного кінематографа. Відновлення та популяризація національної кінокласики, міжнародне співробітництво»

У заході взяли участь: голова Державного агентства України з питань кіно Катерина Копилова, начальник управління державного регулювання та реалізації

кінопроектів Державного агентства України з питань кіно Станіслав Притула, заступник генерального директора Національного центру Олександра Довженка, член Експертної комісії з питань кінематографії Іван Козленко.

У 2011 році розпочався процес структурної перебудови, спрямований на відродження національного кінематографа, створення належних правових і економічних умов для розвитку кіномистецтва в ринкових умовах. Завданням Уряду та Держкіно сьогодні є реформування галузі з урахуванням досвіду європейських кінодержав.

Головним досягненням на сьогодні стало запровадження нової системи конкурсного відбору кінопроектів на отримання державного фінансування, яка є першим кроком на шляху переходу до продюсерської системи кіновиробництва.

ЖИТТЯ ЯК КАЗКА

У залах Українського фонду культури відкрилася персональна виставка київської художниці Тетяни Шевченко. Найказковіша і найдобріша експозиція столиці весни-2013 – так, напевно, охарактеризували б її ЗМІ, якщо складала б рейтинг арт-проектів столиці саме у квітні. Появі експозиції завдячуємо Українському фонду культури та міжнародному благодійному фонду «Простір Святої Софії».

Під час відкриття виставки. Засновник благодійного фонду «Простір Святої Софії» Наталя Захараш, Борис Олійник, Тетяна Шевченко.

Тетяна Шевченко – художниця особлива. Відома вона, столичний архітектор, ще й завдяки авторським іграшкам та чарівним книжковим ілюстраціям до дитячих книжок. На VI Міжнародній виставці-конкурсі «Український тиждень мистецтва 2012» в номінації «Класична ілюстрація» її диптих «Равлики» зайняв перше місце. А ще Тетяна сама пише казки і вірші, героями яких часто стають... її улюблені равлики!

«Кожна моя картина – сама по собі чарівна історія», – підкреслила вона під час відкриття виставки. Експозиція об'єднала роботи, виконані у різних манерах і техніках – від книжкової дитячої графіки до психологічних романтичних портретів. Помилуватися роботами художниці-казкарки запрошуємо вже у наступному номері нашої газети.

ВИСТАВКА ІСПАНСЬКОГО ІЛЮСТРАТОРА ІСІДРО ФЕРРЕРА

У київському Щербанко Арт Центрі 18 квітня вперше в Україні відкриється виставка одного з видатних представників сучасного дизайну та ілюстрації Іспанії – Ісідро Феррера.

На відкритті буде присутній сам Феррера, а за два дні до цього, 16 квітня, у Київському політехнічному інституті він прочитає лекцію про свою творчість і методи роботи.

Виставка триватиме до 11 травня.

КИЇВ ГОТУЄТЬСЯ ДО ЗУСТРІЧІ З НОВИМИ ТАЛАНТАМИ

З 17 до 25 квітня у Київському будинку вчених та Національній філармонії України відбудеться X Міжнародний конкурс

молодих піаністів пам'яті Володимира Горовиця. Цього разу змагатимуться 83 юних музиканти молодшої групи та групи «Горовиць-Дебют» з 12 країн світу (Австралія, Білорусь, Велика Британія, Грузія, Канада, Китай, Молдова, Російська Федерація, Туреччина, Україна, Швейцарія та Японія).

Компетентне журі очолюватиме професор НМАУ ім. П. І. Чайковського Валерій Козлов (Україна). Виступи піаністів-початківців також оцінюватимуть знані в світі професори Станіслав Почекін (Іспанія – Російська Федерація), Паола Вольпі (Італія), Ельза Колодін (Німеччина), Валіда Расулова-Сук (США), Паскаль Галле (Франція).

На переможців чекають солідні премії (найвища – 3000 дол. США), дипломи та призи. А на слухачів, сподіваймося, – нові незабутні враження. Побажаймо ж успіхів усім учасникам, а особливо наймолодшій у групі «Горовиць-Дебют», – маленькій піаністці з Туреччини Самсар Селін під час конкурсу виповниться 7 років.

«МІСЯЦЬ МИКОЛИ ВІНГРАНОВСЬКОГО»

В Україні стартував культурний проект «Місяць Миколи Вінграновського», присвячений одному з найбільш яскравих українських шістдесятників.

У київському кінотеатрі «Мегаплекс» пройде безкоштовний ретроспективний показ найкращих фільмів Вінграновського. У програмі, зокрема, є військова драма «Повість временних літ», відзначена нагородою Каннського кінофестивалю.

У радіо- і телеэфірі будуть представлені пісні популярних українських виконавців на слова Миколи Вінграновського, побачити його поезію можна буде і в мережі кав'ярень «Кофе Хауз».

Третій місяць триває Всеукраїнський конкурс, у рамках якого школярі змагаються у найбільш виразному прочитанні віршів шістдесятника.

Крім того, завершився конкурс ілюстрацій до поезії генія ХХ століття. Найкращі роботи молодих українських ілюстраторів будуть опубліковані у новій книзі «Вінграновський», вибране видавництва Фоліо.

У рамках «Місяця Миколи Вінграновського» реалізований також фотопроєкт «Вінграновський всюди». Всюди – від станції метро до Національного науково-природничого музею – поезію Вінграновського можна побачити завдяки українським публічним особам.

«З ГОЛОСУ НАШОЇ КЛІО»

9 квітня у книгарні «Є» відбулась презентація книги Михайла Слабошпицького «З голосу нашої Кліо» (на скрижалях української історії).

У цій книзі розповідається про волхвів і про «Велесову книгу», про доньок Ярослава Мудрого, які стали дружинами європейських володарів, і про Євпраксію-Адельгейду, про книжного мужа Іларіона та ігумена Данила, що ходив за далекі моря, про Пересопницьке Євангеліє і про «Слово Данила Заточника», про батальне мистецтво запорожців і каву Юрія Кульчицького, про Юрія Дрогобича й Острозьку та Києво-Могилянську академію. Книжка охоплює період від часів зародження держави Київської Русі до зруйнування Запорозької Січі.

Тут сконцентровано багато цікавого, а подекуди – малознаного й сенсаційного матеріалу з національної історії, тому книжка стане в пригоді і п'ятикласникам, і десятикласникам, і абітурієнтам. І, безумовно, їхнім батькам. Це справді важлива лектура для всіх, хто цікавиться українською історією.

Не стало Віктора Лісовола. Печально обізвалася струна в бандурі. 5 квітня 2013 року на 82 році життя, не пересиливши муки хвороби пішов за світи відомий кобзар, заслужений працівник культури України, автор музики славетної пісні зі словами: «Наливаймо, браття, кришталеві чаші, щоб шаблі не брали, щоб кулі минали голівоньки наші», яка стала воістину народною – Віктор Іванович Лісовол.

Син полтавської землі, він з дитинства був залюблений в отче слово і спів рідного краю. І хоча мав диплом інженера-механіка, однак – найбільшою його любов'ю і притягальною силою була бандура, українські пісні та думи. Саме вони його вели дорогами життя. У його творчому літописі – праця в Національній капелі бандуристів України та в багатьох хорових колективах. Віктор Лісовол – незаперечний авторитет кобзарського гурту. Його спів та гра на бандурі зачарували не одну аудиторію, та ще композиторський хист – написав багато пісень на слова Т. Шевченка та сучасних поетів і блискуче їх виконував.

Найбільшу славу В. Лісоволу принесла пісня «Наливайте, браття, кришталеві чаші», яку створив із поетом Вадимом Крищенком. Під звуки цієї пісні крокує українське військо, вона в репертуарах сотень виконавців, ансамблів, хорових колективів, звучала і в кінофільмах. Лісовол був активним і постійним учасником творчих заходів, які проводилися Всеукраїнським Фондом культури України та Всеукраїнським товариством «Просвіта» імені Тараса Шевченка.

В. Лісовол ніколи не зраджував українській мові, українському духові, був істинним патріотом отчого краю. Схиливши в зажурі голови, кажемо: «Дякуємо тобі, Вікторе, за твій талант, за патріотичний дух, за натхненну працю в ім'я матері – України. Прощай наш друже і побратиме! Ми тебе не забудемо!»

Борис Олійник, Павло Мовчан, Вадим Крищенко, Микола Луків, Віктор Жадько, Віктор Женченко, Валерій Ясинівський, Андрій Мельничук

«ПАМ'ЯТКИ УКРАЇНИ:
ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА»
спецвипуск № 1

Вийшов друком спецвипуск «Пам'ятки України» № 1, присвячений Софійському заповіднику з нагоди Дня охорони культурної спадщини.

У цьому номері ви ознайомитеся з концепцією плану організації території Національного заповідника «Софія Київська» в межах ансамблю Софійського собору та його (буферної) зони. Актуальність цієї концепції полягає не тільки у визначенні напрямів розвитку території заповідника, а й у розв'язанні цілої низки проблем, пов'язаних із розташуванням ансамблю в середмісті, інтенсивний розвиток якого має досить негативний вплив на стан збереженості пам'яток та їх видове розкриття.

Автор Юрій Коренюк у своїй публікації підкреслює, що в Софійському соборі існує чимало дискусійних питань, пов'язаних з етапами будівництва цього храму, проблемами реконструкції первинного вигляду та історією створення його художнього ансамблю. Все це хвилювало дослідників і в XIX, і в XX столітті, і продовжує хвилювати й зараз, але більшість цих питань і понині лишаються нез'ясованими.

Чималий інтерес викличе публікація та карта про стан археологічних досліджень на території Софії Київської.

У статті про Варлаама Ясинського та Софійську митрополічу катедру автор Тетяна Люта дослідила панегірики, які за образами та символами звеличення зображення особи митрополита Варлаама Ясинського дають конкретні дані щодо будівництва та оздоблення Софії Київської у період гетьманства Івана Мазепи.

Також ви прочитаєте про забудову Софійської площі у XVIII – XX столітті, твори художника Івана Селезньова на стінописі Софії Київської.

На сторінках цього спецвипуску представлено унікальні світлини Чернігівських пам'яток із колекції негативів Іполита Моргілевського.

Публікація Олександра Костючка про Софійський заповідник у 1941–1943 роках є однією з перших розвідок з цієї теми. Автор висвітлює діяльність заповідника, робота якого полягала у збереженні та консервуванні фондів, проведенні екскурсій тощо.

Леся БОГОСЛОВ

Консервацію та реставрацію Михайлівських мозаїк XII ст., що експонуються у Софійському соборі, буде завершено до 30 червня

Нещодавно відбулося засідання науково-реставраційної ради Національного заповідника «Софія Київська», на якому розглянуто результати обстеження мозаїчного ансамблю Михайлівського Золотоверхого собору (сім одиниць музейного зберігання загальною площею 48 кв. м), представленого в експозиції виставки «Мозаїки і фрески Михайлівського Золотоверхого собору XII ст.» на другому поверсі Софійського собору.

Засідання відбувалось за участю повноважного представника грантодавця – Американського посольського фонду зі збереження культурної спадщини – Ольги Любинецької, помічника радника з питань преси, культури та освіти.

Про результати обстеження та хід виконання консерваційно-реставраційних робіт доповідали головний художник-реставратор проекту, завідувач науково-реставраційної майстерні заповідника Анатолій Остапчук та художник-реставратор I кваліфікаційної категорії, художник-реставратор ТОВ «Майстерня з реставрації живопису» Володимир Мінько.

Вони повідомили, що під час обстеження мозаїк XII ст., окрім цілком законних пилових забруднень (особливо багато пилу набилось у шви), на значній площі зображень виявлено залишки воскового покриття, оскільки лицьовий бік окремих ділянок смальти ще у 1934 р. під час їх демонтажу зі стін Михайлівського Золотоверхого собору було вкрито восково-каніфольною мастикою. Наприкінці 1936 р., під час монтажу мозаїк в апсиді, яка була спеціально зведена для розміщення композиції «Євхаристія» у 1935 р., така ж мастика використовувалась для затирання швів на стиках та для заповнення втрачених ділянок. На одному із зображень – обличчі ангела – виявлене більш пізнє лакове покриття, походження та хімічний склад якого наразі встановлюються.

Крім того, було виявлено численні сліди від втручання художників у 2000 році, коли майстри знімали кальки з автентичних фрагментів мозаїчних зображень для їх відтворення у відбудованому Михайлівському Золотоверхому соборі – йдеться про залишки пластиліну, набиті цвяхи тощо. Це видалити значно складніше, оскільки від тривалого контакту із

пластиліном на окремих фрагментах мозаїчного набору утворились жирові плями. А при видаленні цвяхів є реальна небезпека порушення контакту кубиків смальти та природного каміння з цементною основою, оскільки вже зараз на окремих ділянках це має місце.

Таким чином, проведено повне обстеження мозаїчного набору та завершено підготовчий етап – наразі реставратори приступили до заключного етапу виконання передбачених проектом робіт. Для очищення та консервації мозаїк художники-реставратори застосовують методи, які передбачають мінімальне втручання. У ході проведення консерваційно-реставраційних робіт запланова-

Проект «Робота, спрямована на збереження колекції автентичних мозаїк XII ст. Михайлівського Золотоверхого собору» переміг на міжнародному конкурсі та виграв грант Американського посольського фонду зі збереження культурної спадщини на його реалізацію

но: очищення мозаїк по всій площині від пилу і бруду; очищення поверхні мозаїк від восково-каніфольної мастики; закріплення мозаїчних кубиків, що розхитані або мають слабкий зв'язок із основою, із застосуванням полібутилметакрилату; очищення поверхні мозаїк від залишків олійного живопису; видалення всіх цвяхів, забитих у мозаїку, зняття шпаклівки, яка закриває кілька рядів смальти під верхнім карнизом; остаточне видалення з мозаїчної поверхні залишків пластиліну, а також масних плям та плям фарби, що потрапили на поверхню мозаїки під час виконання копіювань, а також виконання, за необхідності, нових тонувань у місцях стиків мозаїчних фрагментів.

Науковим керівником робіт виступає багаторічний дослідник Михайлівських мозаїк – кандидат мистецтвознавства, завідувач відділу історичних досліджень

Національного заповідника «Софія Київська» Юрій Коренюк. Він наголосив, що остання реставрація Золотоверхого собору була проведена у 1978 р., тобто 35 років тому. У сьогоденні дослідників є унікальна можливість зробити точну картограму всіх автентичних та «перобраних» ділянок мозаїки. Крім того, на всіх етапах виконання робіт проводиться ретельна фотофіксація.

Усі консерваційно-реставраційні роботи будуть завершені до 30 червня 2013 року, як це передбачено умовами гранту. Підсумком реалізації проекту стане видання каталогу «Мозаїки Михайлівського Золотоверхого собору XII ст.» трьома мовами (українською, англійською та російською).

Нагадаємо, проект «Робота, спрямована на збереження колекції автентичних мозаїк XII ст. Михайлівського Золотоверхого собору» переміг на міжнародному конкурсі та виграв грант Американського посольського фонду зі збереження культурної спадщини на його реалізацію.

Програма реставрації мозаїчного ансамблю розроблена та реалізовується найдосвідченішими реставраторами – представниками української школи реставраторів монументального мистецтва. Програму затверджено науково-методичною радою Міністерства культури України.

У цілому, грантом передбачено проведення наступних видів робіт:

I. Реставрація мозаїк XII ст. Михайлівського собору в експозиції виставки «Мозаїки і фрески Михайлівського Золотоверхого собору XII ст.» (2-й поверх Софійського собору) – сім одиниць музейного зберігання.

II. Консервація, реставрація та приведення до експозиційного вигляду мозаїк XII ст. Михайлівського Золотоверхого собору, які зберігаються у фондах Національного заповідника «Софія Київська» – три одиниці музейного зберігання.

III. Дослідження та приведення до експозиційного стану розсіпного набору мозаїк Михайлівського Золотоверхого собору, які зберігаються у фондах Національного заповідника «Софія Київська» – близько 100 кг набору.

IV. Петрографічні дослідження складу розчинів залишків тинькового шару фрагментів мозаїк та спектрографічні дослідження скла мозаїчної смальти Михайлівського Золотоверхого собору у фондах заповідника.

V. Видання каталогу «Мозаїки Михайлівського Золотоверхого собору XII ст.» з публікацією всіх збережених до сьогодні частин мозаїчного ансамблю собору, що знаходяться у Національному заповіднику «Софія Київська» та в музеях на території Російської Федерації, доповнених результатами новітніх досліджень палітри мозаїк та тинькових розчинів.

Виконання запланованих робіт із реставрації та дослідження мистецького мозаїчного комплексу Михайлівського Золотоверхого собору XII ст. дасть змогу доповнити існуючу експозицію виставки «Мозаїки і фрески Михайлівського Золотоверхого собору XII ст.» відреставрованими експонатами з фондів Заповідника, які ніколи раніше не експонувались.

Інформаційний відділ
Національного заповідника
«Софія Київська»

Її голос – душа України

У Львові діє єдиний в Україні музей Квітки Цісик, її іменем названа вулиця, в пам'ять про неї проводиться Міжнародний конкурс українського романсу, а невдовзі ще буде пам'ятник і «Співоча алея», яка звучатиме її голосом.

НЕДОСПІВАНА КОЛИСКОВА...

4 квітня виповнилося б шістьдесят років Квітці Цісик – відомій американській співачці українського походження, яка полонила своїм голосом Сполучені Штати і не тільки. Її сольний спів, а також бек-вокал в записах джазових і поп-зірок, виконання рекламних джінглів великих компаній слухали мільярди людей на планеті.

Вона була найпопулярнішою і найоплачуванішою у США виконавицею радіо і телебачення. За допомогою її витонченого співу створювали собі імідж найвідоміші корпорації світу: Coca-Cola, American Airlines, Safeway, ABC, NBS, «Макдоналдс», Ford Motors та багато інших. З 1982-го року й до самої смерті Квітка Цісик була єдиним голосом для компанії Ford Motors, а її пісня «Ти світло мого життя» (You Light Up My Life) для голлівудського фільму полонила Сполучені Штати назавжди.

А в її серці жила Україна, вона завжди пам'ятала про своє коріння, записала два альбоми з українськими піснями – «Kvitka» і «Two Colors» (Два кольори), залучивши до співпраці найкращих музикантів та аранжувальників, й збиралася записати ще один альбом – з колисковими для дітей, але передчасна смерть зруйнувала ці плани. 29 березня 1998 року Квітка Цісик померла від тяжкої хвороби не доживши п'яти днів до свого 45-річчя.

Вона збиралася приїхати в Україну, до Львова, звідки родом, але також не судилося. Та назавжди оселилася тут своїм іменем і своїми піснями – на вулиці Квітки Цісик. Так уже вийшло, що знаходиться вона між вулицями Хвильового і Лінкольна, ніби створюючи символічний міст між Америкою

Картина – подарунок від двоюрідної сестри Марти

та Україною. От на цій вулиці її імені, у Львівській школі № 54 й знаходиться музей Квітки Цісик. Щоб дізнатись більше про цю співачку, вирушаю туди.

ДЕ ЖИВЕ КВІТЧИНА ДУША

Музей Квітки Цісик у Львові відкрили 3 квітня 2011 року. Його ініціатором і меценатом став депутат Львівської міської ради Роман Грицевич. «Ще у 80-у році йому привезли платівку із США з піснями Квітки Цісик, – розповідає координатор музею, вчителька англійської мови, відмінник освіти Маргарита Леонідівна Савченко, – і він був зачарований тим співом настільки, що вирішив увіковічити її пам'ять. Платівка зберігається в нашому музеї».

Школа виділила для музею гарне приміщення: тут світло і затишно. Заходиш – і на тебе зі стіни дивиться незабутня

Квітка – голос Америки в українській вишиванці і з квіткою в косах, як прикрашали себе колись українські дівчата. Нині цей музей відноситься до туристичних об'єктів Львова, хоч розташований далеко від центру, а експерти в ньому проводять учні цієї школи – українською і англійською мовами. Це звичайна загальноосвітня школа, але присутність у ній музею відомої американки спонукає дітей до глибшого вивчення англійської. Тепер сюди частіше приїжджають гості із США, американське посольство подарувало музеєві й школі багато пізнавальної літератури про цю країну, тож діти мають гарні можливості. У школі проводилося велике свято «Голос Америки – душа України», на яке приїжджала делегація із США і проводила відкриті уроки англійською.

Перші стенди розповідають про родинне коріння співачки, демонструють світлини, на яких Квітка ще дуже маленька. Вона була другою дитиною в сім'ї Володимира та Івонни Цісиків.

«Батько Квітки Цісик був знаним скрипалем – грав у Національній опері у Львові, а згодом, після еміграції – в опері Нью-Йорка, – продовжує розповідати Маргарита Леонідівна, – тож приділяв багато уваги музичній освіті дітей, хотів щоб вони стали музикантами. Квітка з п'яти років грала на скрипці, а її сестра – на піаніно».

Ось фото 1955 року: маленька дворічна Квітка сидить на руках у бабусі Софії Нагірної. Ось дві сестрички разом, уся родина, фото Квітки Цісик із чоловіком

і сином, сестра з дітьми, мама Квітки ще маленькою дівчинкою в українському строї, дідусі, бабусі з відомих галицьких інтелігентних родин Нагірних і Левів. Її дідусь по материнській лінії Василь Нагірний – відомий у Галичині архітектор, збудував понад триста будівель. І зовсім недалеко від цього музею, на вулиці Варшавській, є церква святого Андрія, збудована за проектом Василя Нагірного.

Стенди, плакати подарував музеєві американський музикант-віртуоз, засновник проекту «Незабутня Квітка» Алекс Гутмакер. По них видно в яких містах проводились концерти, присвячені Квітці Цісик: Київ, Одеса, Філадельфія, Нью-Йорк. На нью-йоркському – великий штамп «Sold out» (квитки продано)...

Музей має особисті речі Квітки Цісик: шкатулку для прикрас, сценічні чобітки, рукавички і парфуми співачки, виготовлені спеціально для неї – в єдиному екземплярі.

Увагу привертає яскрава картина, подарована музеєві двоюрідною сестрою Квітки Мартою Качмарик-Цісик: в алегоричній формі зображена Україна й українська пісня, яку символізують співаючі соловейки. Вона малювала її, щоб подарувати Квітці. Олесь Цісик, двоюрідний брат Квітки, присвятив їй вірш.

Так виглядатиме «Співоча вулиця Квітки Цісик»

Квітка Цісик витратила власних двісті тисяч доларів на те, аби випустити альбоми українських пісень. Це був сімейний проект: у ньому був задіяний чоловік як звукорежисер, сестра грала на піаніно, мама працювала над вимовою Квітки. Вони запросили до запису цього альбому найкращих музикантів і все це робили для України. Коли люди дізнаються про це, також хочуть щось зробити для увіковічення пам'яті Квітки Цісик.

У Книзі відгуків – записи відвідувачів: делегацій і поодиноких гостей, які тут бувають із США, Канади, Німеччини, а перший запис зробила народна артистка України Ніна Матвієнко. Вона й розрізала стрічку при відкритті музею. У ці квітневі дні,

коли вшануємо пам'ять легендарної співачки, до музею іде все більше і більше люду.

«СПІВОЧА ВУЛИЦЯ»

Саме тут, у музеї, відбулася презентація проекту «Співоча вулиця імені Квітки Цісик». Власне, це буде сквер, розташований навпроти школи і музею, з лавками, що матимуть нічне підсвічування і співатимуть українських пісень голосом Квітки Цісик. Також у сквері буде сцена із пам'ятником легендарній співачці. За задумом авторів, концепція пам'ятника полягає в тому, аби зобразити Квітку Цісик, яка співає на сцені в Україні. Адже вона мріяла, щоб земляки в Україні почули її музику, а сквер має стати осередком музики і відпочинку. З висоти пташиного польоту цей сквер нагадуватиме режисерський пульт студії звукозапису. У ролі «бігунків» будуть лавки різної висоти, для дітей та дорослих. Одні матимуть приховане підсвічування, а в інших будуть вмонтовані музичні ретранслятори творів Цісик. Можна присісти, легенько натиснути педаль, і тихенько полине мелодія. Педаль для музики під лавочками матиме лише одну функцію «play», а керування цих музичних ретрансляторів відбуватиметься зі школи навпроти.

Експозиція музею

У проекті сцени закладено дві ідеї: по-перше – пам'ятник Квітці Цісик, по-друге – сцена, на якій матимуть можливість влаштувати концерти. Окрім сцени та пам'ятника, там буде українська вишивка і напис: «Квітка Цісик – душа України».

Загалом має бути щось дуже оригінальне і незвичайне – єдина співаюча вулиця у світі, яку задумали молоді львівські митці. Хочеться вірити в те, що ці їхні мрії будуть швидко втілені у життя. Можливо, у майбутньому саме цей скверик стане місцем зустрічі молоді, за яким закріпиться «згадка прощання, перші признання»...

Надія ПАСТЕРНАК
Фото авторки

Опера, джаз і Ольга...

Черговий сольний концерт солістки Національної філармонії України, заслуженої артистки України Ольги Чубаревої (сопрано) перетворився на цілу низку приємних несподіванок...

Для початку дозволяйте зовсім не музикознавче спостереження. Якби за допомогою якогось фоторобота ми схотіли визначити тип гарної жінки, характерний для нашої Слобожанщини (ба й Полтавщини), ми отримали б обличчя Ольги Чубаревої. Будь-яка гравюра чи картина з умовним зображенням Марусі Чурай або Наталки Полтавки мала б нагадувати зовнішність Ольги.

А тепер – серйозно. До першого відділу свого квітневого сольного концерту співачка включила кілька арій з опер Джузеппе Верді, Вінченцо Белліні, Джакомо Пуччіні. Її акомпанував Національний академічний оркестр народних інструментів України під орудою Віктора Гуцала. Але в якому складі! Цього разу ми почули повний оркестр, включаючи духові й литаври.

Вже перший твір – арія з першої дії «Аїди» – виявив уміння співачки бездоганно використовувати переваги школи італійського бельканто: тембрально наповнені ноти нижнього регістру, здатність філірувати звук в перехідному і верхньому регістрах. За цією «технологією» криється найважливіша для співака якість – музикальність, чутливість до гри інтонацій і здатність відтворювати

Ольга Чубарева

їх невимушено, майстерно. У Чубаревої вдало поєднується багате природне обдаровання і добротна вокальна школа, отримана у Харківській консерваторії (нині – Національний університет мистецтв імені Івана Котляревського). Саме завдяки цьому Ольга – бажаний гість на численних музичних фестивалях. Перший відділ концерту вона закінчила знаменною арією Джудітті з однойменної оперети Франца Легара. «На біс»

прозвучало «Іспанське болеро» Вінченцо ді К'яри. Зауважимо, що мало хто зі співаків наважується «бісувати» вже в першому відділі. Тож публіка застигла в передчутті сюрпризів.

Шанувальники звикли до творчих експериментів Чубаревої, і всі чекали чогось незвичного – сама лише назва концерту («Opera and jazz») доволі «прозора» натякала на його небуденність. Але початок другого відділу перевершив усі сподівання, ставши для слухачів справжнім шоком. Під насторожений, тремтливий акомпанемент тріо (синтезатор, контрабас, ударні) зазвучав дудук. Армен Костандян вигравав сумний і чарівливий наспів. Аж ось у глибині сцени з'явилася Ольга. Зробивши коло, вона зупинилася і раптом тихо, замислено й тужливо заспівала... «Ой чий то кінь стоїть!» Попри вкрай напружений емоційний стан, який охопив усіх в залі, публіка вибухнула оплесками вже після першої фрази. Від несподіванки і захвату! Так було майже з кожним твором у другому відділі. Надалі дудук ще не раз органічно вплітався в українські мелодії. Зокрема, в «Мелодію» Мирослава Скорика. Програма була відома задалегідь, та й саму музику кожен у залі знав мало не напам'ять. Але те, як співачка подавала ці твори, те, як вони були аранжовані піаністом Артемом Погореловим, полонило зал дедалі більше (дяка Ользі, адже саме вона поставила

цей концерт!) Не обійшлося й без «Коханого» Ігоря Поклада. А чого варта хоча б «Червона троянда» Анатолія Горчинського, яка почалася в ритмі танго з цитатою Оскара Строка, а в приспіві зазвучала як боса-нова! «Пісню про рушник» Платона Майбороди співачка виконала, акомпануючи собі на роялі. Згодом вона сіла за інструмент ще раз, аби заспівати біс у супроводі партнерів по концерту – Юрія Бербенюка (контрабас), Олександра Береговського (ударні) і того ж таки Артема Погорелова, який зайняв місце за синтезатором.

У середині другого відділу на сцені з'явився представник прем'єр-міністра України і вручив Ользі Чубаревій Хрест Пошани князя Святослава І ступеня – відзнаку за відродження України, вагомий внесок у розвиток національної культури та високий професіоналізм. Цей красивий орден в золотистому футлярі доповнив перелік численних нагород і титулів Ольги.

Ольга Чубарева залюбки демонструє свої здібності працювати у найрізноманітніших жанрах. Що ж, можливо, тепер настав час явити на суд публіки якусь камерну програму? Адже концертний репертуар співачки досить великий, і кияни ще не почули його цілком. Упевнений, недовзі Ольга знову приємно нас здивує...

Олександр МОСКАЛЕЦЬ
Фото Сергія ЄРУХА

«Музика молодих» у Львові

Нещодавно львів'яни мали змогу слухати музику сучасних молодих композиторів із різних країн світу, адже у Львові вперше пройшли концерти Міжнародного форуму «Музика молодих» – української бієнале нової музики. Цей, вже тринадцятий, музичний форум, вийшов за межі столиці України. Концерти фестивалю відбулися у залі імені Станіслава Людкевича Львівської обласної філармонії, у Львівській національній музичній академії імені Миколи Лисенка та в арт-кав'ярні «Квартира 35».

Львівський форум-бієнале розпочався виступом австрійського ансамблю «Platypus». Цей багатонаціональний колектив (у ньому грають австрійці, поляки, чехи, латиші, японці) виконує здебільшого твори композиторів, яким ще не виповнилось 40 років. Назва гурту з латини перекладається як «качкодзьоб». «Це створіння є генетичним міксом – трохи птахом, трохи плазуном, трохи гризуном. Так і музика, яку ми виконуємо, є різною – це своєрідний синтез стилів, – пояснив мистецький керівник «Platypus'a» Шимон Восечек. – Ми не хочемо працювати лише в одному естетичному напрямі. Ми граємо те, що сьогодні пишуть молоді композитори, – те, що нам здається сильним, у чому є щирість».

Ансамбль «Platypus»

За неповних чотири роки існування ансамбль уже виконав твори понад двохсот композиторів. Багато з них було написано спеціально для «Качкодзьобів» і виконувалося на концертних майданчиках Австрії, Німеччини, Чехії, Бразилії, Мексики. Зараз колектив записує он-лайн альбом сучасної музики та організовує концерти для виконання творів цікавих і ще невідомих композиторів із різних країн. А у Львові «Platypus» виконав опуси молодих українців Анни Корсун та Олексія Шмурака, мексиканця Самуеля Седільо, австралійок Беати Фуррер і Тамари Фрібель, а також британців Томаша

Сквереса й Фернандо Рідерера, які тепло сприйняла львівська публіка.

Ще один гість – струнний «NeoQuartet» із Гданська (Польща), що виконує сучасну академічну музику, написану на зламі ХХ та ХХІ століть, часто поєднуючи її з електронікою, модерною хореографією і візуальними мистецтвами. Колектив є також організатором фестивалю «Neo Musik Spektrum». Окрім творів визнаних майстрів – Стіва Райха, Джорджа Крамба, Альфреда Шнітке, Кшиштофа Пендерецького – значну частину репертуару ансамблю становить музика молодих польських

композиторів (здебільшого прем'єрні виконання).

Заключним акордом львівських імпрез став виступ французького ансамблю «Le Balkon». Нині учасниками цього колективу є близько тридцяти солістів-інструменталістів, випускників і студентів Паризької вищої національної консерваторії музики і танцю, які грають на підзвучених інструментах і розробляють таку систему підсилення звука, котра дозволяє музикувати будь-де: на природі, у храмі, на площі, створюючи ефект виступу в концертному залі. Ця ідея тісно пов'язана з бажанням примусити як сучасну, так і класичну музику вийти

за межі приміщень, де вона традиційно виконується, аби розширити аудиторію.

Ансамбль грає музику різних стилів та епох, співпрацює із сучасними композиторами різних поколінь та рівня визнання. Українському ж слухачеві «Le Balkon» представили твори П'єра Булеза, Мікаеля Левінаса, Педро Гарсія Веласкеса, Хуана Пабло Карреньйо, Артюра Лавандьє, Самуеля Андреева, Бенжамена Атт'їра, Андріана Боредда. У рамках львівських заходів форуму-бієнале відбулася також Лабораторія музичної критики «LAB», де з лекцією «Контексти нової музики» і презентацією польських музичних часописів «Ruch Muzyczny» і «Glissando» виступила польська журналістка і музичний критик Моніка Пасечнік.

Форум «Музика молодих» додав весняного настрою львів'янам і продемонстрував дещо дуже оригінальне, сучасне, часом непоєднане. Адже, як стверджують організатори, заборонених шляхів для сучасного композитора не існує, горизонти його творчості можуть бути безмежними. Можливо, уже наступного разу цей музичний форум розширить свою географію і завітає до інших українських міст – Одеси, Харкова, Донецька.

Надія ПАСТЕРНАК

Бурштиновий простір у Софії Київській

На території Національного заповідника «Софія Київська» у приміщенні пам'ятки архітектури XVIII століття «Брама Заборовського» відбулося урочисте відкриття виставки «Бурштинові мозаїки в Софії Київській».

Експозиція створена в рамках спільного проекту Національного заповідника «Софія Київська», Міжнародного благодійного фонду «Українська родина», за підтримки Асоціації «Український бурштиновий світ».

«Бурштин – це „сльози сонця, сльози щастя“ з чудодійними його властивостями, – сказав на відкритті виставки Тимофій Кохан, перший заступник міністра культури України. – А це ще й символічно, що відкриття виставки відбувається саме на другий день Благовіщення».

Митрополит Михайл Заборовський.
Портрет. Український бурштин

На відкритті виставки

На виставці представлені мозаїчні панно – вперше у світі відтворені сучасними митцями України та Італії з використанням українського бурштину в класичній мозаїчній техніці за мотивами візантійських мозаїк та фресок, що збереглися у Софійському соборі, Михайлівському Золотоверхому соборі та Кирилівській церкві.

«Два благословенні Всевишнім світи – світ святої Софії Київської та світ українського «Камню Сонця» – допустили нас нинішні до відтворення унікальних тисячолітніх пам'яток. Своєрідний «Бурштиновий шлях» у просторі й часі: енергія Духу, Любові і Майстерності поколінь, розділених тисячоліттями», – впевнена Галина Симха, голова правління Міжнародного

благодійного фонду «Українська родина».

У рамках виставки представлені роботи Ліни Даміані. «Бурштинова Оранта» – відтворений у бурштині мозаїчний образ Оранти (XI ст.), центральної постаті в апсиді головного вівтаря храму Софії Київської, «Дерево Софії» – мозаїчне панно, на якому символи з фресок і мозаїк храму Софії Київської поєднані у філософській концепції світового «Дерева Життя», авторська мозаїка «Ангел згортає небо в сувій» за мотивами фрески XII ст., що в Кирилівській церкві.

«Поєднання класичної мозаїчної техніки з теплим сяйвом бурштину є надзвичайно органічним і символізує Україну, як державу, що високо цінує спадщину минулих поколінь та

підключається про майбутнє. Саме так з'явилася одна з перших ідей виконання мозаїк – образ Богоматері Оранти, відтворений в українському бурштині», – коментує Ліна Даміані, автор мозаїчних панно.

Ліна Даміані – український художник-мозаїст, випускниця майстерні Марко Санті. А ще вона – керівник «Школи-студії мозаїк у Софії Київській» від Асоціації «Український бурштиновий світ».

Одночасно у рамках спільного проекту Національного заповідника «Софія Київська» та Міжнародного благодійного фонду «Українська родина» стартував культурно-просвітницький проєкт «Школа-студія мозаїки в Софії Київській».

«Мета проєкту – наблизити мистецькі надбання попередніх поколінь до сучасників», – говорить Олена Сердюк, генеральний директор Національного заповідника «Софія Київська».

На відкриття виставки до Києва з Італії прибув Марко Санті, професор, президент і художній директор «Групи мозаїстів Равенни» (Gruppo Mosaicisti Ravenna). Марко має тридцятирічний професійний досвід, протягом якого він працював з багатьма видатними маестро-мозаїстами.

«Неперевершеною є ідея „живої“ майстерні, що діє на

Бурштинова Оранта. Автор Ліна Даміані

території музею, – вважає Марко Санті. – Відвідувачі зможуть бачити, як створювалися мозаїки, який шлях вони проходять через руки майстра та якими їх пізніше бачать тисячі людей. У школі-студії відбуватимуться майстер-класи з мозаїки, лекції професійних майстрів України і світу з історії мозаїчного мистецтва для дітей та дорослих».

Неповторні ікони, картини та прикраси з бурштину складують основну експозицію. На виставці почула й залюбки ділюся з читачами: хочете бути здоровими і щасливими? Наслідуйте приклад іранського шаха – носіть із собою всюди бурштинову намистинку! І нехай вам завжди щастить.

Людмила ЧЕЧЕЛЬ
Фото авторки

Задля відродження

6 квітня в Національній філармонії України концерт «Автографи літопису часу» започаткував серію благодійних концертів.

Це меценатський проєкт «За духовне відродження України». Його мета – збір коштів на придбання роялів австрійської фірми Joseph Brodmann Piano Group для концертного залу київського Будинку актора, а також для унікальної зали колишньої Колегії Павла Галагана – Національного музею літератури України.

Концерт відбувся в рамках міжнародних заходів – фестивалю мистецтв «Діалоги культури» та концертного проєкту «Елітні вечори камерної музики Євгенії Басалаєвої». Вечір продовжив серію «Історичних концертів», присвячених ювілею Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського (100-річчю заснування Київської консерваторії).

Акцію підтримали Президентський фонд Леоніда Кучми «Україна» та культурно-мистецький благодійний фонд Євгенії Басалаєвої «Київ-Класик».

Народна артистка України, лауреат міжнародних конкурсів Євгенія Басалаєва пояснила

Євгенія Басалаєва отримала нагороду

необхідність реалізації проєкту: «У нас є чудові зали Будинку актора, музею літератури та інші, але ми не можемо проводити концерти європейського ґатунку, оскільки там немає роялів високої якості. Мені було соромно, коли я запросила португальських піаністів до Будинку актора зіграти концерт, і довелося кожні півгодини настроювати інструмент. Та й студентам радили грати там нескладне, бо інакше їхня музика не прозвучала б як слід.

На жаль, багато яскравих студентів, не маючи концертних

залів, де б могли реалізувати себе, постійно граючи, спрямовують погляди в бік зарубіжжя. А це ж лауреати конкурсів, володарі Гран-прі, які могли б представляти нашу українську культуру!»

Концерт присвятили видатним українським композиторам, які мають цього року ювілейні дати, випускникам та професорам Київської консерваторії різних років. Ми досягнули образну палітру та мелодійну виразність п'єс із Сюїти для фортепіано «Лісові картини» Германа Жуковського (2013 рік – 100-річчя з дня

народження). Багатьом сподобалися дві п'єси для фортепіано і струнних Віталія Сечкіна, автора багатьох оригінальних, яскравих, романтичних за стилем творів різних жанрів, – від мініатюр до фортепіанного концерту. Цьогоріч – 25 років, як композитор і піаніст пішов від нас. Прозвучали також «Речитатив» для віолончелі та фортепіано Івана Карабиця, «Поєма» для скрипки та фортепіано Євгена Станковича, кантата-фантазія «Чудотворець Миколай» на теми українських народних колядок, кантів та псалмів для дитячого хору, солістів та ударних інструментів Ірини Алексійчук, фортепіанна сюїта «Картини російських живописців» Ігоря Шамо, джазові п'єси для фортепіано та струнних Мирослава Скорика та інші твори. Виступили Євгенія Басалаєва (фортепіано), Київський камерний ансамбль «Контрасти Київ-Класик» (художній керівник – Євгенія Басалаєва), а також лауреати міжнародних конкурсів Орест Смовж (скрипка), Дарина Харитонова та Арсен Яковенко (фортепіано), Артем Полуденний (віолончель) та Камерний хор дівчат Київської спеціалізованої музичної школи

ім. М. В. Лисенка (художній керівник – Юлія Пучко).

Виступаючих обдарували гучними оплесками, вигуками «Браво!» та квітами. А Євгенія Басалаєва отримала від громадської організації ГО «Грандів рейтингів і номінацій» (ГРІН) Орден – Дванадцятипроменевою зіркою «Кредо-до-Зірок», якою нагороджують «за внесок у розвиток суспільства» видатних людей України та світу. Композиція в центрі відзнаки – сузір'я Центавра з найближчою до Землі зіркою Альфа Центавра – символізує прагнення до вищих ідеалів та намагання видатних людей розвивати творчість в усіх напрямках. Відзнаку отримали такі знамі особистості як Монсеррат Кабальє, П'єр Рішар, Борис Патон, Леонід Каденюк, Богдан Ступка, Григорій Педченко, Андрій Чебикін та інші.

Цього дня фонд «Київ-Класик» і ГО «ГРІН» підписали меморандум про співробітництво і заснували премію імені Богдара Которовича, якою будуть нагороджуватися як молоді, так і досвідчені музиканти.

Світлана Соколова
Фото авторки

Реальність як сон

«Це – повний аути!» – сказали б, певно, найконсервативніші наші читачі, побачивши, що відбувалося днями у Національному музеї Т. Шевченка. «Ви не боїтеся, що вас звинуватять у знуцанні над Тарасом Григоровичем?» – відверто запитала я у директора поважної інституції Дмитра Стуса. «А до чого тут Кобзар?» – спочатку не зрозумів він.

Насправді, до проекту «Аут 3: Сновидіння наяву» Шевченко мав безпосереднє відношення. Не тільки тому, що «надав» прищення власного музею сучасному мистецтву з Росії, України і Великобританії. А хоча б з тієї простої причини, що і сам став... учасником експозиції! Водночас три роботи Шевченка-художника, – серії «Русалки», «Діоген» та «Сама собі в своїй господі», – власне, відкривали досі нечувану у цих консервативних залах виставку. Її організувало кураторське об'єднання «Клініка Дорошенка Грищенка».

ДОВІДКА

Аутизм – розлад, що виникає внаслідок порушення розвитку головного мозку і характеризується вираженим і всебічним дефіцитом соціальної взаємодії та спілкування, а також обмеженими інтересами і повторюваними діями. Всі зазначені ознаки проявляються у віці до трьох років. Схожі стани, при яких відзначаються більш м'які ознаки і симптоми, відносять до розладів аутистичного спектра.

Під час відкриття виставки

З метою – зокрема, привернути увагу суспільства до проблем хворих на аутизм. Щоб не забути: відкривалася виставка 4 квітня, а 2 квітня ще 2008 року ООН проголосила Всесвітнім днем аутизму.

«Сновидіння наяву» – третій із серії міжнародних мистецьких проектів «Аут», що їх організовує кураторське об'єднання «Клініка Дорошенка Грищенка», маючи на меті «осмислення аутизації сучасного світу й людини». Дві попередні виставки відбулися в Києві у 2010 й 2011 роках за участю кураторів та митців із України, США й Канади. Кураторами даного проекту виступили культурний російський критик Віктор Топоров та співзасновниця «Клініки Дорошенка Грищенка» Оксана Грищенко. Темою «Сновидіння

наяву» стало візіонерство в мистецтві. Під час урочистої церемонії відкриття до присутніх зі вступним словом звернувся віце-прем'єр-міністр України Костянтин Грищенко, міністр культури України Леонід Новохатько, посол Росії в Україні Михайло Зурабов, директор Національного музею Тараса Шевченка Дмитро Стус, куратори проекту Віктор Топоров (Санкт-Петербург) і Оксана Грищенко (Київ).

Віктор Топоров: «Замість відображення об'єктивної (зовнішньої) реальності під кутом того чи іншого творчого методу, візіонерське мистецтво пропонує відображення реальності суб'єктивної (внутрішньої), яка пов'язана з реальністю об'єктивною лише опосередковано: «небувала комбінація бувалих

вражень» (як визначав сновидіння – в нашому випадку сновидіння наяву – академік Павлов).

Візіонерське мистецтво історично виросло з релігійних й містичних практик (згадаймо бодай біблійних пророків) і отримало поширення в церковному живописі пізнього середньовіччя, наперед, у картинах Страшного суду. Ключовою фігурою візіонерського напрямку став великий англійський поет і художник Вільям Блейк, котрий випрацював (спираючись на Сведенборга та Беме) власну теогонію й космологію, описавши все у низці поем під загальною назвою «Пророчі книги» та проілюструвавши їх чудовими гравюрами.

Починаючи з творчості Блейка (тобто, приблизно 200 років тому й пізніше), візіонерське

мистецтво секуляризувалося й диверсифікувалося: воно перетворилося на світ індивідуальних Брам Сприняття (за Олдосом Гакслі), стало світом індивідуальних Інакших Станів Свідомості в усьому діапазоні – від Гофмана, Гоголя й Едгара По до Данила Андреева, Карлоса Кастанеди й Гарсія Маркеса. Аналогічні процеси відбувалися й у живописі – від фігуративного романтичного візіонерства Тараса Шевченка (маловідомі твори якого представлені на нашій виставці) до супрематизму Малевича, не кажучи вже про істотну частину мистецьких пошуків наших днів (знову ж таки, найширшого кола: від Люсьєна Фрейда чи Максима Кантора – ще один учасник виставки – до певного Херста).

Виставка має міждисциплінарний характер: в рамках її проведення відбулися публічні лекції (зокрема, В. Топорова), літературні перформанси й майстер-клас «візіонерського» правопису Наталі Романової. У власне художній частині представлено творчість художників із Санкт-Петербурга (автора легендарної газети «Лімонка» Павла Лосева і не менш скандального Григорія Ющенка), із Києва (учасників резонансної виставки «Апокаліпсис і Відродження в Шоколадному домі» Майкла Мерфенка та Давида Чичкана), володаря міжнародних премій Arte Laguna (Венеція, 2013) та Prix de la Photographie (Париж, 2011) Річарда Енсетта (Великобританія) та молодого графіка російського походження Світлани Ла Вей (Великобританія) тощо.

Сімдесят одна миттєвість життя по-французьки

Весна прийшла! І календарна, і... Так і є: ось уже десять (!) років поспіль разом із пробудженням природи до України приходить фестиваль «Французька весна». Тож опісля «зимової сплячки» (принаймні, інтелектуальної та чуттєвої) ми відновлюємося разом із європейською культурою. Зокрема – і з гарним французьким живописом.

У рамках Х ювілейного фестивалю «Французька весна» за підтримки Посольства Франції в Україні і Французького Інституту в Україні міжнародний культурний фонд UART презентував у столиці виставку «Les Instants de la Vie» («Миті життя») французьких художників групи «Garance».

Твори молодих митців можна подивитися у центрі сучасного мистецтва M17. Garance (гаранс) – це відтінок темно-червоного кольору, який використовується художниками разом із темно-зеленим для отримання тепло-чорного (чорного кольору в

Мартін Летублон

палітрі немає). Також це ім'я героїні класичного французького фільму «Les enfants du paradis» («Діти райка»), створеного режисером Марселем Карне в 1944 році. Арт-група Garance об'єднує п'ятьох художників – прихильників абстрактного імпресіонізму – і фотографа, що працює в традиціях гуманістичної

фотографії. Що цікаво, ідеологом-натхненником проекту (і приїзду «гарантів» до весняного Києва) є скульптор Маріан Ле Векс'є.

Художники Мартін Летублон, Клер Меріжо, Діна Пікар, Жан-Максим Реланж, скульптор Маріан Ле Векс'є та фотограф П'єр-Ів Ле Векс'є познайомилися 30

років тому в академії Порт Рояль (Париж). Кожен із них дотримується свого напрямку в мистецтві, проте їх об'єднує любов до історії французького живопису і яскрава передача емоцій.

«На їхніх полотнах, фотографіях і в скульптурах представлені картини побуту і фантазії, стани душі і матерій, примарні силуети міста і снів», – коротко інформує прес-реліз. Насправді ж, по-хорошому салонні (тобто, їх приємно повісити і вдома, буде всім гарний настрій!), у чомусь – такі, що швидше нагадують про дизайн на службі покращання людського життя, і аж ніяк не полум'яно-радикальний «творчий пошук» декотрих наших сучасників-митців, цілком укорінені в історію сучасного мистецтва ХХ ст. Із будинків і будиночків, якими щільно «збудовані» полотна, на вдячного глядача споглядають конструктивізм і кубізм, сюрреалізм і навіть всемогутній «дада» початку минулого століття... Нічого не скажеш, люблять і цінують

французи власну історію! Особливо ті її сторінки, коли моду у світовому мистецтві задавали саме вони. Втім... Коли це такого не було? Хіба що, зараз, коли – знову ж таки французький! – структуралізм дещо «вивітрився».

Як повідомила співзасновник фонду «UART» Юлія Польська, група «Garance» привезла до Києва 71 твір, зокрема 15 фоторобіт і 12 скульптур. На вернісажі, гостями якого стали чи не всі кийські «селебрітіз» (а також помітна кількість наших модних художників-«контемпорарників»), розігрувалася одна з фоторобіт П'єр-Ів Ле Векс'є з автографом. На подвір'ї ЦСМ око тішили бетонні фрески Ле Векс'є – які, до речі, вписалися у сірий бетонований простір будівлі та її ганку, ніби все життя саме тут і стояли.

Сторінку підготувала
Алла ЧЕРДИНЦЕВА
Фото авторки

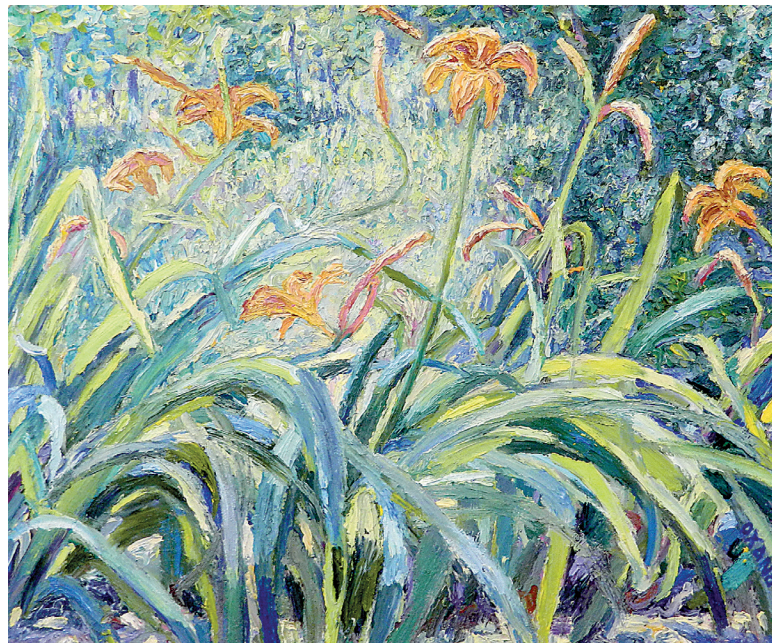

Квіти від Оксани Одайник

У Центральному будинку художника – весна. Спалахами кольорів, краще за справжнє сонце (яке цьогоріч, як ніколи, затрималося проганяти зиму), розцвітив живопис української художниці Оксани Одайник. Ось вже чийого позитивного ставлення до життя вистачить на те, аби розтопити будь-якої сили зиму у душі!

Писати про Оксану Одайник вкрай важко. Принаймні, мені. Все через те, що сказати хочеться стільки всього, що ліпше вже відразу створювати книгу. Товщезну монографію у суперобкладинці, яка складалася б із чималих за обсягом розділів із назвами: «Батьки і діти», «Оксана та інші, незнайомі їй особисто, класики» та навіть «Музика». Прикрасили б це видання, звісно, кольорові репродукції картин моєї візаві. Тим більше, що наші з нею смаки у живописі цілком збігаються.

Чи взагалі є на світі люди, які не люблять імпресіоністів? На це можна відповісти (у розділі про ставлення до попередників-класиків), що такої палкої і, головне, діяльної любові, як у моєї героїні, до Пісарро, Моне, Ван Гога годі й шукати. Упродовж усього життя у різні періоди творчості, першим із яких став, як зазначають дослідники, пейзажний, художниця раз за разом пересмислювала саме їхній здобуток. Утім, за всіх алюзій до Каміля Пісарро (у «сєднівських» або гурзуфських пейзажах), до квітів Клода Моне, чи до кольорового шаленства Вінсента, яким Оксана особливо серйозно «перехворіла» опісля творчої поїздки з виставкою до самої Тулузи у другій половині 1990-х, живопис її завжди залишався цілком

«Полуднева спека». 2006

самобутнім. Таким життєрадісним та талановитим, що навіть дух забиває! (Сама під час відкриття від відвідувачів чула захоплені відгуки.)

Витоки її творчості слід шукати передусім у національних українських традиціях. І ще, своєю мистецькою генезою Оксана зобов'язана власним батькам: справжньому всесвітньо відомому класику вітчизняного малярства Вадимові Одайнику та Зої Одайник-Самойленко. В уявній монографії про художницю особисто я докладно розглянула б, яким чином батьківська любов до Карпат із їхньою яскравою кольоровою палітрою і романтикою квітіння передалася доньці. І вже в неповторному живописі тої «зустрілося» з французьким імпресіонізмом.

Утім, зауважуючи, з якими непересічними особистостями-художниками, окрім батьків, довелося спілкуватися чи не від самого народження мисткині (а це й Тетяна Яблонська, і Анатолій

Плामеницький, Борис Раппопорт, – увесь цвіт українського радянського мистецтва!), Оксану Одайник можна сміливо назвати носієм і виразником найкращих традицій української образотворчості другої половини ХХ століття взагалі. Про це, насамперед, звісно, про роль батьків у становленні художниці, під час урочистого відкриття персональної виставки пані Оксани у Будинку художника розповів її вчитель, легендарний живописець, народний художник України, академік Василь Гурін. Він же торкнувся й теми «творчої династії» Одайників. Адже вся родина пані Оксани, включно вже із онучками, є профі живопису!

І сім'я у майже повному складі, і чимала кількість студентів Оксани Вадимівни були, власне, присутніми на відкритті. Уже самою своєю небайдужістю засвідчуючи, що жива національна мистецька традиція і справді ретранслюється у часі завдяки її творчості.

ДОВІДКА

Оксана Одайник народилася 28 вересня 1953 року в Києві. 1972-го закінчила Республіканську художню середню школу ім. Т. Г. Шевченка. 1978 року закінчила Київський художній інститут за спеціальністю «художник-живописець» (викладачі: О. М. Лопухов, В. І. Гурін, Т. М. Голембієвська, В. І. Забашта, Ю. М. Ятченко).

З 1979 року – член Співки художників УРСР. Із 2005 року – заступник голови секції живопису Київської організації Національної спілки художників України.

Із 2006 року і до сьогодні Оксана Одайник – член правління Київської організації Національної спілки художників України.

З 2010 року – член експертної ради Міністерства культури і туризму України з питань відбору та придбання творів образотворчого, декоративно-прикладного та народного мистецтва.

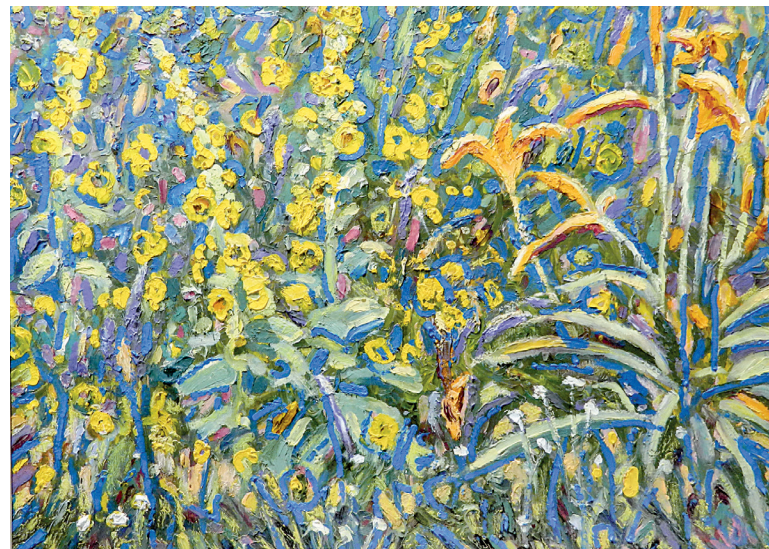
Викладає в Національній академії образотворчого мистецтва і архітектури, доцент кафедри живопису та композиції НАОМА.

Працює у галузі станкового живопису.

З 1968 року у доробку мисткині близько 1000 живописних творів: численні пейзажі, жанрові полотна, натюрморти, портрети; 15 персональних виставок в Україні і за кордоном; понад 70 групових виставок, серед яких всеукраїнські і міжнародні художні виставки.

«Радісні» і навіть «співучі» (свого часу пані Оксана як вокалістка і композитор ще й записала «електронний» альбом «Українські пісні» разом із «зірками» київської інді-сцени гуртом «Dollheads») – так характеризують картини Одайник критики. А як на мене, чи не найсуттєвіше у цих «сонячних»

полотнах те, що вони, цілком зберігаючи національну самобутність, беззаперечно укорінені у світовій культурі. Дивлячись на картини художниці, розумієш, що вони нічим не гірші за будь-які сучасні дійсно гарні світові взірці малярства. І про це справді варто писати книги.

«Квіткова галявина». 2008

Оксана Одайник: «Ми всі „вийшли“ з імпресіонізму»

Зустрівшись із Оксаною Одайник у Будинку художника опісля велелюдного відкриття її «персоналки», ми не без задоволення переконалися: навіть у будній день охочі оглянути експозицію хіба не встановлюють живу чергу. Так виглядає успіх, панове!

– Оксано, я чула, що нинішня виставка принесла Вам приємні зміни у житті?

– Так, я й сама приголомшена. Саме опісля відкриття колеги висунули мене на звання народного художника України. Це було дуже приємно і несподівано! На якісь регалії я ніколи не розраховую... Не менш вагомим для мене є думка про те, що наважилася показати, самих колег. Днями подивитися виставку приїжджала Гаяне Атаян. Хвалила. Це так важливо, так питомо!

– Розкажіть детальніше про експозицію. Для початку – чому Ви вирішили провести її саме зараз?

– Я справді хотіла це зробити навесні, хоча «ювілейним» для мене стане 28 вересня 2013 року. Здавалося, якщо виставка

відбудеться цієї пори року, передумав ще стільки часу! Боялася, що восени не вистачить сил... Але насправді, завдяки відкриттю тепер відчуваю такий підйом! Мені весь час хочеться писати. Виставка немов розкрила нові горизонти: давай, йди вперед, працюй! І я дійсно працюю. І таке враження, що у житті все попереду! А ще (спочатку боялася, чи «прийме» мене цей зал, як вдасться довести сюди понад 90 робіт, із яких чотири – кожна 1,34 метра на 1,34 м, – були написані спеціально для цього проекту) відчуваю гордість: так, я справді спромоглася – я це зробила!..

– Більшість своїх робіт на виставку Ви надали особисто – а деякі на час її проведення «позичили» музеї. Це правда, що Ви взагалі не любите продавати свої картини?

– Правда! Якщо продаю – то спочатку маю переконатися, в які руки піде. Натомість, дуже люблю дарувати свої роботи... Я і в ціні орієнтуюся по людині. Іноді навіть можу назвати завищену суму, аби не віддавати твір тому, хто не сподобався. І навпаки: можу сказати символічну суму. Втім, відверто кажучи, сама не вмію торгувати, торгуватися. Для цього є відповідні профі – а я створюю картини! До речі: зараз згадую, що Тетяна Нилівна Яблонська теж не все продавала, проте любила дарувати... А ще у тому, що стосується ставлення до живопису, взагалі до життя, на мене дуже великий вплив справили імпресіоністи...

– Ви випередили моє запитання. Ваше ставлення до французького імпресіонізму?

– Я їх обожаю! Саме сьогодні ми розмірковували

разом із Гаяне Атаян: адже, ми, художники певного віку, всі «вийшли» звідти! Це вже наступні за нами покоління «хворіли» тим же Коровіним, наприклад... Втім, і у Тетяни Яблонської Пісарро теж був настольною книгою...

Коли я з виставкою була у Франції, французи мені казали: Боже, але ж ми із вами настільки схожі! Втім, я не копіюю імпресіоністів. Я просто люблю, як і вони, якісь куточки... І пишу по враженнях. По плямах. Щоб усе гармонійно пов'язувалося. І щоб передати різні стани: вечора, ранку, раннього ранку, літа й зими... Так і для самої цікавіше – коли дійсно можеш передати різницю.

Сторінку підготувала
Алла ЧЕРДИНЦЕВА
Фото авторки

ФРАНЦУЗЬКА ТЕАТРАЛЬНА ВЕСНА

В Україні розпочався десятий щорічний фестиваль «Французька весна». Упродовж квітня у шести містах – Києві, Львові, Одесі, Дніпропетровську, Донецьку та Харкові – презентують сучасний французький театр, кіно та живопис. Таким чином Французький інститут відзначає двадцятиріччя своєї діяльності в нашій країні. Ювілейний захід знаменний передусім візитом видатного сучасного французького драматурга і філософа Еріка-Емманюеля Шмітта.

Письменник відвідав Львів і Київ, де зустрічався зі своїми шанувальниками, у столиці навіть провели окрему автограф-сесію драматурга. Загалом у рамках фестивалю було показано п'ять вистав за п'єсами Е.-Е. Шмітта. Спектакль «Маленькі подружні злочини» від французької компанії Roseau Théâtre, який грали 5 квітня на сцені Київського академічного Молодого театру, переглянули перший заступник міністра культури Тимофій Кохан, Надзвичайний і Повноважний Посол Франції Ален Ремі, директор Французького інституту в Парижі Ксав'є Даркос тощо. Після вистави, за інформацією сайту Міністерства культури України, Тимофій Кохан подякував Еріку-Емманюелю Шмітту за його творчість та вручив почесну відзнаку Міністерства культури України «За досягнення в розвитку культури і мистецтва».

Програма цьогорічного фестивалю особлива й тим, що представляє низку французько-українських проектів. Серед численних заходів «Французької весни» театральна програма чи не найбільша. Окрім згаданих постановок за п'єсами Е.-Е. Шмітта в Україні презентують ще чотири сучасні вистави, і дві з них – за участю українських акторів: це спектаклі «Обережно, крихке!» та «Жити» режисера Венсана Гійома.

Віктор Собіянський, театральний критик та науковий секретар Центру імені Леся Курбаса, в якому поставили вистави, розповідає: «Це результат спільної праці, поєднання різних культур. Венсана Гійома завжди цікавлять гостросоціальні теми. Але це зроблено у манері пластичного театру, тому рух, музика і світло тут надважливі».

У рамках «Французької весни» також відбудуться концерти, лекції та кінопокази. Повну програму заходів можна переглянути на сайті Французького інституту в Україні. Фестиваль триватиме до 28 квітня.

Овації фундаторові

У Національному театрі імені Івана Франка відбувся ювілейний вечір «Життя і сцена» з нагоди 125-ліття від дня народження фундатора театру імені Івана Франка народного артиста СРСР Гната Петровича Юри (1888–1966 рр.), одного з найвизначніших діячів українського театру ХХ століття.

Під гучні оплески на сцену Театру імені Івана Франка, немов повертаючись з якоїсь іншої сцени до гримерки, вибігає Гнат Юра у солдатському мундирі, втомлено сідає у крісло біля гримувального столика. Слідом за ним у піднесеному настрої прямують молоді актриси з квітами та подарунками. Саме так розпочався святковий вечір. У ролі Гната Петровича, вірніше в образі, що своєрідним чином поєднав творчі долі двох митців – солдата Швейка, виступив народний артист України Богдан Бенюк.

Ювілейний вечір «Життя і сцена» – данина пам'яті, низький уклін засновникові та визначному українському театральному діячеві – Гнату Юрі. На заході були присутні радник Президента і керівник Головного управління з питань гуманітарного розвитку Адміністрації Президента України Юрій Богуцький, перший заступник міністра культури України Тимофій Кохан, керівники театрів, актори, режисери, мистецтвознавці, науковці, журналісти, представники творчих спілок і громадських організацій, викладачі мистецьких закладів м. Києва та студентство.

Ушлявлення пам'яті фундатора дало можливість пригадати і значущі моменти з історії театру, його заснування, взагалі історії України ХХ століття. Заснування у Вінниці, довгі мандри колективу Донбасом, робота в Харкові,

Гнат Петрович Юра

В образі Швейка Гнат Юра виходив на сцену франківців понад 400 разів. Ця роль – коронна і для народного артиста України Богдана Бенюка. Саме в мундирі «бравого солдата» в образі Гната Петровича розпочав ювілейний вечір Богдан Бенюк

Запальний танець у виконанні актрис театру з вистави «Весілля Фігаро» П.-О. Бомарше у перекладі Г. Юри, постановка Юрія Одинокого

Фрагмент із вистави «Украдене щастя» І. Франка Національного театру імені Івана Франка, постановка С. Данченка. У ролі Михайла – народний артист України Володимир Нечепоренко, у ролі Анни – народна артистка України Ірина Дорошенко. Саме ця вистава довгий час була візитівкою театру, з неї розпочинали кожний театральний сезон, а в образах Миколи та Анни на сцену у постановці Г. Юри виходили Амвросій Бучма та Наталя Ужвій

переїзд до Києва, де нарешті театр отримав певну стабільність. Як театр пережив репресії 1930-х, Велику Вітчизняну війну, як повертався до Києва, двовладдя Гната Юри та Мар'яна Крушельницького, неодноразові триумфальні гастролі в Москві... Історія Театру Франка 1920-х – 1950-х років та творчий шлях Г. Юри пов'язані нерозривно.

Режисер-постановник дійства заслужений діяч мистецтв України Дмитро Чирпюк вибудував вечір як серію спогадів Гната Юри та інших діячів Театру імені Івана Франка, зачитування уривків офіційних документів, які б пунктиром прокреслили творчий шлях майстра, пов'язаний саме з діяльністю його основного дітища. Така пряма мова поєднувалася із демонстрацією фрагментів із вистав, які свого часу були визнані найкращими постановками самого Гната Юри в театрі, такими, що за них не соромно «перед вищими силами»: «Весілля Фігаро» П.-О. Бомарше, «Мартин Боруля» І. Карпенка-Карого, «Украдене щастя» І. Франка, «Назар Стодоля» Т. Шевченка. Ці спектаклі, звичайно вже в інших режисерських інтерпретаціях – Юрія Одинокого, Петра Ільченка, Сергія Данченка, Юрія Кочевенка, і нині у репертуарній афіші франківців. Мінняються виконавці, а ми й досі пам'ятаємо тих акторів, той зірковий колектив, що дбайливо зібрав з усієї України Гнат Петрович... Гостями вечора були також актори Вінницького театру імені Миколи Садовського, які також зіграли фрагмент із вистави «Шалений день, або Одруження Фігаро» П.-О. Бомарше у постановці народного артиста України Віталія Селезньова.

Сторінку підготувала
Надія СОКОЛЕНКО
Фото Валерії Ландар

Барбара Лапка: «Дорослі мають пам'ятати, що вони були дітьми!»

Нещодавно у міській ратуші польського міста Перемишля відбулася зустріч Василя Тарчинця, головного редактора львівської дитячої газети «Сузір'я» з керівником відділу культури Барбарою Лапкою. З перших хвилин розмови пані Барбара виявила велику зацікавленість до громадської дитячої організації МАЛІЖ (Мала академія літератури і журналістики), відділення якої успішно працює при комплексі українських шкіл імені Маркіяна Шашкевича у Перемишлі.

– Пані Барбаро, який предмет під час навчання у школі був для Вас найулюбленішим?

– Давно я закінчила школу. Щоправда, не в Перемишлі, а у великому адміністративно-культурному центрі – Лодзь. Серед улюблених предметів були польська мова і література, історія. Захоплювалась хореографією, а ще залюбки відвідувала різноманітні гуртки. Словом, була активною і старанною ученицею. У початкових класах опанувала музику завдяки моїй старшій сестрі, а в середній школі моїм вчителем був брат.

– У класах, де Ви навчались, було більше хлопців чи дівчат?

– Де як. Але в середній школі учнів було дуже багато. У нас було аж чотири класи, в яких налічувалося понад 25 учнів. Зараз

ситуація інша – у школах лише по одному класу із доволі малою кількістю учнів. Я з великою втіхою згадую свої шкільні роки. Це був дуже цікавий і романтичний час. Отож, ми, дорослі, маємо завжди пам'ятати, що були колись дітьми.

– Знаю, що міський відділ культури активно співпрацює із учнівськими колективами. Розкажіть, будь ласка, про це детальніше.

– Хочу зазначити, що такою цілеспрямованою роботою з учнівською спільнотою займається міський відділ освіти. Але ми не стоїмо осторонь культурних та суспільно-громадських заходів, що проводяться учнівськими колективами. У школах

є багато мистецьких колективів, які презентують свої сценічні виступи не тільки у Перемишлі чи інших містах Польщі, але й за кордоном. Нещодавно завдяки співпраці двох відділів міської ратуші – освіти і культури – в Перемишлі відбувся конкурс хороших колективів художньої шкільної самодіяльності. Саме там ми відкрили для себе чимало талантів.

Щороку, на початку липня, на березі ріки Сян у Перемишлі відбувається великолюдне народне свято Івана Купала, у якому разом з іменитими артистами багатьох європейських країн беруть участь і наймолодші учасники – учні шкіл Польщі, сусідньої України, інших держав.

Яскравим вогником сяє сценічна творчість у перемишльській школі № 15 та комплексі українських шкіл імені Маркіяна Шашкевича. Саме в цих навчальних закладах чудові хорова, вокально-інструментальні й танцювальні колективи, які є візиткою сценічних виступів нашого прикордонного європейського міста.

– Пані Барбаро, здається мені, що свято Івана Купала чудово об'єднує братські культури України та Польщі. Чи не так?

– Саме так. Це – загадково-романтичне свято. Тут можна побачити хлопців і дівчат, вбраних у національні костюми. Захоплюють забави і обряди на воді, плетіння та кидання на ріку віночків. Це дійство супроводжується красивим народним співом. Та й хіба можна втриматись і не скуштувати смачних страв прямо біля ватри? Я й сама не втримуюсь від такої спокуси. Минулого року спробувала не тільки соленого, але й копченого сала з бринзою і мамалигою.

У наших культурах є багато спільного, що нас об'єднує і спонукає до поглиблення добрих взаємин.

– Скільки разів приїжджали в Україну, які міста відвідали? Що вразило найприємніше?

– В Україні була багато разів. Відвідини збагачують. Та чи не

найкращі враження везла із собою після перебування у місті Кам'янець-Подільському. Там є на що подивитися, гарно відпочити. У 80-ті роки, ще за радянських часів була у Львові. Зараз буваю частіше. Львів помітно змінився за роки української незалежності. Приваблюють музеї, старовинні крамнички, романтичні кав'ярні... А затишні готелі задовольняють навіть найвибагливішого заокеанського туриста. Імпонує і те, що реставровано багато історико-архітектурних пам'яток. Маю й давню мрію – побувати в горах Карпат!

– У Вас, пані Барбаро, є така нагода. Запрошую Вас на ювілейний X Міжнародний фестиваль юних талантів «Рекітське сузір'я», який відбудеться 27-30 червня у мальовничому Закарпатті – селищі Міжгір'ї.

– Ваше запрошення для мене є великою втіхою, бо люблю мандрівки, особливо гірські. Це для мене справжнє випробування. Якщо вдасться, неодмінно скористаюся Вашим запрошенням – приїду у Карпати. Дуже хочеться бачити їх не лише з телевізійного екрану, а справжніми!

**Василь ТАРЧИНЕЦЬ,
заслужений журналіст
України, письменник
Львів-Перемишль-Львів**

Дитяче сяйво над Парижем

Париж – місце зустрічей не тільки закоханих, а й артистичних натур. Із особливим захватом тут підтримують різного роду дитячі творчі заходи. Загалом у Франції майже кожна дитина шкільного віку відвідує мистецькі або спортивні студії. Таким чином батьки стараються виховувати гармонійне та всебічно розвинене молоде покоління. Саме у цій країні існує Свято музики 21 червня та організовується надзвичайно багато спортивних олімпіад, мистецьких конкурсів, виставок тощо.

Зважаючи на таку тенденцію, вже котрий рік поспіль, з інтервалом у два-три місяці, із тижневим концертним туром приїздить в Європу Міжнародний дитячий музичний фестиваль з Одеси «Дитяче сяйво». Президентом фестивального руху та головним організатором є одесит, пан Владислав Гінценгер. Творче дійство користується неабиякою популярністю у жителів багатьох європейських міст, зокрема і Парижа, та збирає численні зали охочих побувати на концерті східноєвропейської музики. Цьогорічний весняний тур під назвою «Дитяче сяйво над Парижем» тривав у Європі з 24 березня до 1 квітня. Містами концертного турне стали Львів, Брест, Краків, Ополь, Слубіце, Берлін, Париж, Дрезден і Прага. Понад триста учасників, дітей та молоді з України, Росії, Казахстану

і Білорусії, демонстрували своє мистецтво європейській публіці. Програма заходу була дуже цікавою і різножанровою: виступ хороших і танцювальних колективів, ансамблів, циркових студій, вокальних та інструментальних виконавців.

Піком міжнародного турне «Дитяче сяйво над Парижем» став музичний концерт у французькій столиці 28 березня. Зважаючи на велику кількість виступаючих (понад триста чоловік), фестиваль проводився одночасно в двох місцях:

Культурно-інформаційному центрі Посольства України у Франції та в концертній залі 15-го округу м. Парижа. Крім земляків свято відвідали представники та члени французьких громадських дитячих організацій, творчих студій, спілок та мистецьких осередків. Протягом чотиригодинного музичного виступу вони щиро захоплювалися талантами та професійною підготовкою учасників фестивалю. Проявляли французи неабияку зацікавленість і національним вбранням та народною творчістю українців, росіян, казахів та білорусів. Закінчилося свято офіційним нагородженням дітей та молоді, що виступали в концертній програмі.

Міжнародний фестивальный рух м. Одеси «Дитяче сяйво» виступає своєрідним містком дружби для світової творчої молоді, пропагує в Україні і за кордоном досягнення творчих колективів та окремо взятих виконавців, сприяє утворенню інформаційного простору в царині різноманітних форм естетичного виховання молодого покоління та розвиткові міжнародного обміну культурними цінностями.

**Любов БОДНАРЧУК,
член Національної спілки
журналістів України
Париж**

Доступ до інформації – роль бібліотек

У Комітеті Верховної Ради України з питань культури і духовності відбувся «круглий стіл» на тему: «Роль бібліотек у забезпеченні доступу громадян до інформації та електронного урядування».

2 квітня 2013 р. Українська бібліотечна асоціація (УБА) спільно з Комітетом Верховної Ради України з питань культури і духовності за підтримки Програми сприяння Парламенту II провела експертне обговорення «Роль бібліотек у забезпеченні доступу громадян до інформації та електронного урядування», на яке було запрошено народних депутатів України – членів Комітету ВРУ з питань культури і духовності, Комітету ВРУ з питань інформатизації та інформаційних технологій, Комітету ВРУ з питань науки і освіти, Комітету ВРУ з питань свободи слова та інформації, Комітету ВРУ з питань державного будівництва та місцевого самоврядування, працівників Адміністрації Президента України, Секретаріату Кабінету Міністрів України, Міністерства культури України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.

Українську бібліотечну асоціацію представляли президент

Під час круглого столу

та віце-президенти УБА Шевченко І. О., Вилегжаніна Т. І. та Ковальчук Л. І. Модератором зустрічі виступила Валентина Елеонора, директор ПСП II.

Учасники заходу обговорили актуальні проблеми розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України, зокрема, роль бібліотек у гуманітарному розвитку, збереженні та популяризації культурної спадщини, розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування, забезпеченні доступу громадян до інформації, розвитку освіти, науки, запровадженні інновацій, розвитку громади та місцевого самоврядування.

У своєму виступі Ірина Шевченко акцентувала увагу на потребах держави і суспільства та можливостях бібліотек, ознайомила учасників обговорення

з ініціативами УБА, спрямованими на інформатизацію книгозбірень, запровадження інновацій в обслуговуванні та навчання користувачів, підвищенні фахового рівня бібліотекарів, перетворення бібліотек у центри розвитку громади і місцевого самоврядування та ін. Президент УБА наголосила, що на сьогодні бібліотеки очікують від влади:

- фінансування Державної програми «Бібліотека XXI»;
- розробки нових державних програм, наприклад «Поповнення бібліотечних фондів», «Мобільна бібліотека»;
- підтримки промоакції загальнодержавного рівня «Читай! Формат не має значення»;
- фінансового, технічного, технологічного залучення бібліотек до реалізації Концепції

розвитку електронного урядування та Плану дій з запровадження в Україні Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд»;

- відміни тендерів на закупівлю книг для поповнення фондів бібліотек та віднесення видатків на придбання книг і періодичних видань, оплату доступу до інтернету до захищених статей бюджету;
- створення модельних публічних бібліотек.

Народні депутати Марія Матіос, Ольга Левченко, Ярослав Федорчук, Володимир Яворівський наголосили на важливій ролі бібліотек у розбудові громадянського суспільства. За словами членів Комітету, першочерговим кроком у цьому напрямі мало б стати створення на базі бібліотек інформаційних і культурних центрів, а також центрів з надання адміністративних послуг, де громадяни матимуть можливість отримати інформацію про діяльність органів державної влади (з електронних джерел у т.ч.) та дізнатись, яким чином можна долучитися до процесу законотворення та впливати на прийняття державних рішень.

Учасники обговорення наголосували на важливості поповнення бібліотечних фондів та модернізації публічних бібліотек. У цьому контексті вони звернули

увагу на необхідність вирішення питання закупівлі інформаційних ресурсів для бібліотек на законодавчому рівні.

Народний депутат Ярослав Федорчук, зокрема, повідомив, що сьогодні готується законопроект щодо внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів стосовно модернізації бібліотек та розвитку бібліотечної справи. За його словами, документ має закріпити на законодавчому рівні правові норми, які сприятимуть модернізації бібліотек, поповненню бібліотечних фондів, у тому числі й документами з рельєфно-крапковим шрифтом для сліпих, пристосуванню бібліотек для користування їхніми послугами людей з особливими потребами тощо. Автор законопроекту закликав представників бібліотечної галузі взяти активну участь у розробці документа.

Президія УБА висловлює щире подяку всім учасникам експертного обговорення та орієнтується на подальші спільні дії влади і професійного співтовариства щодо розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України.

Президія
та Виконавчий офіс УБА

Саме такий рядочок із народної пісні спадає на думку, при відвіданні презентації книги-альбому «Український килим. Мистецька династія Саєнків», що відбулася 5 квітня у Національному музеї українського народного декоративного мистецтва.

У книзі представлено колекцію килимів-гобеленів (130 світлин) родини митців – батька Олександра Саєнка (1899–1985), доньки Ніни Саєнко та онуки Лесі Майданець-Саєнко, – яка демонструє творчий дух нашого народу.

Їхні роботи – це високе мистецтво художнього текстилю на будь-який смак. Чарівний килимовий світ династії Саєнків полонить уяву унікальною красою. Дивись на ці твори і бачиш рідну Україну.

Творчістю Саєнків захоплюються не лише в Україні, а й у Європі, Азії, Америці, Австрії.

«Роде наш красний»

Секрет успіху у тому, що виховані вони на національних традиціях.

Засновник династії – Олександр Саєнко – митець високого професійного рівня. У дитинстві, перехворівши на скарлатину, він утратив слух і мову, але не опустив руки. Приклав багато зусиль для розвитку свого таланту. Мав за щастя набиратися досвіду у відомих педагогів – Василя Кричевського та Михайла Бойчука. Новаторський характер і наполеглива праця вивели його у ряд визначних українських митців ХХ століття. Міжнародною організацією ЮНЕСКО ім'я Олександра Саєнка занесене до переліку видатних діячів світової культури.

Шевченкіана, історія і життя українського народу – основні теми робіт майстра. У доробку художника понад п'ятсот творів, що ввійшли до скарбниці української культури і зберігаються у музеях України, родинних і приватних колекціях.

Продовжила справу батька донька Ніна Саєнко. Вона допомагала йому в усьому – була для тата і другом, і помічником, й ученицею.

Виразити власне світобачення і створювати художні образи надихають Ніну Саєнко глибинні традиції національної культури,

Ніна Саєнко презентує книгу

одвічна таїна народного мистецтва, любов до рідної землі та батьківське напуття.

Її твори неповторні, гармонійні, чарівні, вони, як чисте джерело для втамування спраги. Чіткі композиції, тонка стилізація форм, стримана колористика – авторська манера майстрині. Вона використовує символи українського народного мистецтва, надаючи їм власної інтерпретації.

Ніна Олександрівна разом із донькою Лесею Майданець-Саєнко працює в Мистецькій студії Олександра Саєнка для дітей

із вадами слуху, що в Києві. Там вони навчають діток тонко відчувати красу світу, безмежно його любити. Передають свій творчий досвід особливому молодому поколінню, якому не байдуже мистецтво – це було мрією Олександра Саєнка.

Онука Леся починала вчитись у дідуся. Зростала в атмосфері шани до мистецтва, бачила, як народжуються килими, переймала любов до народного, до українського.

У неї своєрідний світ мистецтва, наповнений філософією,

глибиною, ритмікою та тонкою колористикою. Здається, що її килими співають, – настільки вони живі, динамічні, енергійні та життєрадісні.

Через творчий доробок талановитого роду Саєнків, зібраний у презентованому альбомі, проглядається поетична і щира душа українського народу. Завдяки щирості, красі та емоційності їхніх робіт і розлетілася слава нашого килимарства далеко за межі країни.

Директор Інституту літератури імені Тараса Шевченка НАН України, академік Микола Жулинський сказав: «Цінність альбому – в його унікальності. Не часто зустрінеш династію митців, які продовжують традицію, і в той же час модернізують її».

Творчість Саєнків дає неповторний образ народного. Батько, дочка і онука ведуть одну лінію – колористичну, індивідуалізовану, цікаву. Це справді українське мистецтво, яке базується на національній традиції та зберігає найголовніші свідчення того, як розвивалася наша культура.

Пишаймося, що в нашій країні є такі таланти, як славна династія Саєнків».

Аліна ОНОПА
Фото авторки

У Київському міському центрі сім'ї «Родинний дім» у рамках постійно діючої галереї «Родина» відкрито виставку персональних робіт творчих родин Бондарчуків, Роженок та Грабовенків.

Краплинки добра і любові своїх душ дарували гостям талановиті родини столиці. А те тепло розпалювало інші серця й переростало у затишний острів любові. Хлібом-сіллю гостей зустрічають ведучі Тетяна та Даринка Коломицькі.

– Ми не вперше проводимо подібні заходи, – розповідає директор «Родинного дому» Галина Козлова. – Таким чином піклуємося про популяризацію талантів у родині, збереження звичаїв і традицій. А наші родини вміють надихати й захоплювати. І роблять вони це з неймовірно любов'ю.

– Коли дивилася на роботи, уявляла авторів. Була переконана, що в таких родині панує любов і затишок, злагода й благополуччя. Певно так потрібно жити, щоб кожна мить чарувала й дивувала, – говорить Валентина Семенюк-Самсоненко, перший заступник голови Національної ради жінок України. – А це затишне місце я б назвала родинним центром любові. Нам треба більше шанувати свою творчість і ставити її на вищий щабель. Ці роботи потрібно виносити на міжнародний рівень. Саме зараз пригадалося, як захоплюються іноземці нашою неперевершеною творчістю й винахідливістю. Наші жінки – неповторні, наші жінки вміють все!

І справді, ми вміємо готувати, та не завжди подавати. Можливо, скромність іноді заважає. Але завдяки пані Галіні Козловій, директору «Родинного дому», стають відомі нові імена талановитих родин. Їй вдається знаходити й вивисувати їх.

Правильно зауважила Інна Шевченко, директор художньої школи, що в Подільському

Від бабусь і... до онуків

Родина Бондарчуків: тато Олег, мама Тетяна та Ярослав

районі, мовляв, раніше у кожному домі було заведено, що дівчинка має вміти вишивати, а хлопчик вирізати з дерева чи майструвати. І розповіла про свою родину: «Я, приміром, маю, чоловік грає на музичних інструментах і співає. Так само і діти беруть з нас приклад. Родинні традиції продовжують жити».

У захопленні від творчості родин були й чоловіки. Зокрема, Михайло Ільїн, голова Федерації всесвітнього миру, сказав, що не вперше перебуває на подібних заходах і це добре, що сім'ї зберігають, пам'ятають про свої цінності.

СІМЕЙНИЙ ЗАТИШОК

У родині Бондарчуків панує розуміння, повага, щирість, доброта. Голова родини Олег Олександрович родом з Хмельниччини. Його дитинство – це неповторна краса Поділля. Отож, час від часу брався за пензля. Брат пророкував йому долю художника, та Олег Олександрович перевагу віддав історії. Він – доктор історичних наук, нині очолює громадську

організацію «Земляцтво Хмельниччини».

– Роки, мов річки течія, час стрімко летить. Раніше думав, що багато ще чого встигну. Зараз вірю, що те, чого не встиг зробити, реалізує мій син Ярослав.

Ярослав також історик, кандидат наук. З дитинства мав потяг до малювання, на дозвіллі давав волю своїм думкам і фантазії. Народження картин дарувало йому задоволення. Особливо радувало й додавало духу, коли роботи подобалися його першим глядачам. А ось про виставку, якщо й мріяв, то не сподівався. А тут, ще коли поруч і роботи батьків...

Тримає ці два чоловічі крила берегиня сім'ї, вірна дружина й любляча мама пані Тетяна. За фахом – товаровознавець, а на дозвіллі вишиває бісером. На виставці представлена одна з її робіт – ікона «Казанська Божо матір».

КВІТИ МРІЙ РОДИНИ РОЖЕНОК

Здається, у цій сім'ї завжди панувала любов до прекрасного. Микола Петрович Роженок

захоплюється кулінарією та мистецтвом, має добре й лагідне серце. Можливо, тому в експозиції незвичайних творів доньки Ольги переважають роботи у формі сердець. Свого часу вона закінчила художню школу, згодом Київський національний університет технологій і дизайну. Її роботи неповторні, ніде раніше нічого подібного не бачила. Неперевершені розписи на шкірі в обрамленні бамбукових палиць. Їх можна розглядати годинами, мріяти й фантазувати. Вони іноді надихають, іноді звеселяють, а загалом – дарують радість. Оля любить бачити довкола лише все красиве.

– Завжди хотілося робити щось таке, чого ще ніхто не робив, – розповідає художник-дизайнер Ольга Роженок. – Чому саме обрала бамбук і шкіру? Певно, що люблю все натуральне, ближче до природи.

Творчість Ольги підтримують всі у родині: тато, чоловік Денис. А що вже й говорити про маму Тетяну Яківну – вона пишається талановитою донечкою, створює й підтримує сімейний затишок. Та не стоїть осторонь традицій і наймолодша у родині – Діана,

донечка Ольги. Вона семикласниця, чудово малює і танцює.

КВІТИ НАДІЙ І СПОДІВАНЬ

Творчість, натхнення, любов до життя, дух предків – все це не байдує родині Грабовенків. На виставці кілька вишитих картин, які нагадують про їхні сімейні традиції. На цих полотнах – квіти. Їх обожає пані Людмила. До речі, за фахом вона бібліотекар, бібліограф вищої кваліфікації. Вдома – любляча дружина, турботлива мама й бабуся. Не уявляє себе без активного громадського життя. На дозвіллі любить вирощувати квіти. На її замській присадибній ділянці – понад тисяча тюльпанів і нарцисів.

Син Грабовенків – Володимир – нині віце-консул у Канаді. Він охоче підтримує мамині благодійні проекти в Україні. Невістка Вікторія вивчає іноземні мови, а наймолодший онук Владислав тішить батьків та дідуся з бабусею.

Не один рік при Київському міському центрі сім'ї «Родинний дім» працює галерея «Родина». Отож, усі охочі, чий талант вартий уваги, можуть розмістити чи свої твори, чи передані з покоління в покоління як оберіг чи реліквія, у залах «Родинного дому».

Людмила ЧЕЧЕЛЬ
Фото авторки

Художник-дизайнер Ольга Роженок з донечкою Діаною

Одеська юнь добре козакує

Час від часу активісти Молодіжної паланки «Чорноморського округу Козацтва Запорозького» нагадують про себе цікавими справами. Нещодавно на їхнє запрошення я гостював у Музеї історії й розвитку українського козацтва, якому виповнилося п'ять літ. Хоч міститься він у трьох невеликих кімнатах, та за цей час устиг перетворитися на одне з найповніших і найцікавіших сховищ історичних артефактів, документів та художніх творів. А остільки його директором є енергійний і здатний на цікаві задумки отаман Молодіжної паланки Сергій Шпак, то це ще й своєрідний клуб для його команди джур і козачат.

Вони варті того, щоб про них дізналися всі їхні ровесники України. Сама ж громадська організація «Чорноморський

Музей поповнився історичними українськими строями

округ. Козацтво Запорозьке» створена в Одесі лише 12 років тому. Своїм найголовнішим завданням вона вважає відродження традицій чорноморського козацтва і виховання

нового покоління їх продовжувачів. А одним із засобів такої копіткої праці і мав стати музей. Після багатьох клопотань місцева влада виділила їм приміщення. Щоб надати йому

пристойного вигляду, довелося вивезти шість вантажівок сміття. Експонати збирали всім миром, активно допомагали викладачі та студенти Одеського національного університету ім. Мечникова, науковці краєзнавчого та портового музеїв.

Музей постійно влаштовує у своїх стінах екскурсії для школярів, проводить автобусні туристичні мандрівки «Козацька Одеса». Разом із своїм культурно-освітнім підрозділом «Козак-центр» він створив філію музею у загальноосвітній школі № 77, фольклорний гурт, гуртки традиційного українського вишивання та петриківського розпису.

Як мені розповів Сергій Шпак, у багатьох районах і містах Одещини діють сотні, курені й паланки «Чорноморського округу Козацтва Запорозького». Вони

разом беруть участь у відзначенні національних свят, у традиційному вишиванковому фестивалі, доглядають за козацькими похованнями. Торік на березі моря у Лузанівці козаки почали насипати кам'яний курган на місці, де сотня запорожців під проводом отамана Семена Палія у 1691 році здобула перемогу над турецьким військом. Дбають у молодіжній паланці і про моральне, і про духовне здоров'я юні. Народні обрядові дійства й вечорниці влаштовують у школах-інтернатах та просто неба на Приморському бульварі, проводять конкурси соломоплетіння, петриківського розпису «Жар-птиця».

Отак у навчаннях, розвагах та змаганнях і козакує одеська юнь, готуючись до урочистої миті посвячення у козаки. Дивись на них, і серце радіє, що не буде переводу козацькому роду.

Сергій ГОРИЦВІТ
Фото автора

з 15 до 21 квітня 2013 року

НАЦІОНАЛЬНА ОПЕРА УКРАЇНИ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

www.opera.com.ua

Вул. Володимирська, 50, тел. 279-11-69 (каса)

16 – П. Чайковський «Лускунчик»

17 – Дж. Верді «Аїда»

18 – Й. Штраус «Віденський вальс»

19 – Ж. Бізе «Кармен»

Вартість квитків: 20–300 грн.

У приміщенні театру

20, 21 – П. Чайковський, О. Ситковецький «Онегін»
(гастролі Театру балету Бориса Ейфмана)НАЦІОНАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

www.ft.org.ua

Пл. Івана Франка, 3, тел. 279-59-21 (каса)

16 – А. Чехов «Чайка» прем'єра

17 – І. Нечуй-Левицький «Кайдашева сім'я»

18 – А. Чехов «Жона є жона...»

19 – І. Афанасьєв «Урус-Шайтан»

20 (12.00) – В. Шекспір «Ромео і Джульєтта»
20 (19.00) – Ю. Рибчинський, В. Васалатій «Едіт Піаф.
Життя в кредит»

21 (12.00) – І. Карпенко-Карий «Мартин Боруля»

21 (19.00) – І. Малкович «Райське діло»

Камерна сцена імені Сергія Данченка

19 – І. Франко «Увертюра до побачення»

20 – Т. Ружевич «Стара жінка висиджує»

21 – «Момент кохання» (за В. Винниченком)

Вартість квитків: 20–250 грн.

НАЦІОНАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

www.rusdram.com.ua

Вул. Б. Хмельницького, 5, тел. 234-42-23 (каса)

15 – Ж. Б. Мольєр «Уявно хворий» прем'єра

16 – Ж. Ф. Реньєр «Шаленство кохання» прем'єра

17 (19.00) – Р. Куні «Занадто щасливий батько»

21 – Б. Нушич «Пані міністерша»

Нова сцена

16 (20.00) – Е. Мазія «Ігри на задньому дворі»

18 (20.00) – Т. Дорст «Справжній чоловік на початку
тисячоліття...»

19 (20.00) – Н. Лабют «Жирна свиня»

20 (18.00) – Н. Єрпулат, Й. Хільє «Скажена кров»

21 (18.00) – Н. Птушкіна «Пізанська вежа»

Сцена «Під дахом»

17 (20.00) – «Edith Piaf: життя в рожевому світлі»

20 (20.00) – І. Вирипаєв «Валентинів день»

Вартість квитків: 10–200 грн.

АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ДРАМИ І КОМЕДІЇ
НА ЛІВОМУ БЕРЕЗІ ДНІПРА

www.drama-comedy.kiev.ua

Просп. Броварський, 25, тел. 517-89-80 (каса)

Основна сцена

16 – Ф. Сологуб «Кручений біс»

17 – О. Мардань «Черга»

18 – А. Міллер «Дон Жуан, або Уроки спокушання»

19 – Д. Таборі «Майн кампф, або Шкарпетки у кавнику»

20 – Г. Бюхнер «Карнавал плоті»

21 – Л. Толстой «Анна Кареніна»

Вартість квитків: 40–120 грн.

Мала сцена

19 (19.00), 21 (15.00) – П. Нотт «Дві дамочки в сторо-
ну півночі» прем'єра

20 (15.00) – А. Крим «Дзвінок з минулого»

Вартість квитків: 80–100 грн.

Вільна сцена

www.vilnascena.kiev.ua

Вул. О. Гончара, 71, тел. (097) 391-95-51,
486-80-40 (автовідповідач)18 (20.00) – «Білі ночі кохання» (за Ф. Достоєвським)
прем'єра (спільний проект театру та КНУТКІТ
ім. І. Карпенка-Карого)19 (20.00) – О. Єрнев «Вечір з гарненькою та само-
тньою» прем'єра

20 (19.00) – «Безхребетність» (за І. Лаузунд)

21 (19.00) – «Жінка з минулого» (за Р. Шиммельпфеннігом)
Вартість квитків: 40 грн.КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ
ТЕАТР ОПЕРЕТИ

www.operetta.com.ua

Вул. Велика Васильківська, 53/3, тел. 287-26-30

18 – «Танго життя»

Театр у фойє

21 – Ж. Оффенбах «Ключ на брукувці або Пригоди
весільної ночі»

Вартість квитків: 20–150 грн.

АКАДЕМІЧНИЙ МОЛОДИЙ ТЕАТР

www.molody.kiev.ua

Вул. Прорізна, 17, тел. 278-73-92 (каса)

17 – П. Гладилін «Афінські вечори»

18 – Л. Піранделло «La Bestia e la Virtù»
(Звір і Добродієвність) прем'єра

19 – Сатисфакція

20 – Т. Іващенко «Empty trash»
(Спалюємо сміття)

21 – А. Шніцлер «Хоровод любові»

Камерна сцена

16 – М. Шизгал «Любофф!»

17 – О. Островський «Право на любов»

18 – К. Малініна (за Г. Маркесом)
«Очі блакитного собаки»

Вартість квитків: 40–100 грн.

КИЇВСЬКИЙ МУНІЦИПАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ
ТЕАТР ОПЕРИ І БАЛЕТУ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

www.musictheatre.kiev.ua

Вул. Межигірська, 2, тел. 425-31-16

16 (19.00) – Київ Модерн-Балет: «Дощ».
«Болеро»17 (13.00) – Б. Павловський «Білосніжка та семеро
гнонів»18 (19.00) – Київ Модерн-Балет: «Веронський міф:
Шекспірименти»

19 (19.00) – Дж. Верді «Травіата»

20 (12.00) – О. Градський «Мауглі»

21 (12.00, 15.00) – О. Білаш «Пригоди Буратіно»

Вартість квитків: 20–150 грн.

АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ЮНОГО ГЛЯДАЧА НА ЛИПКАХ

www.tuz.kiev.ua

Вул. Липська, 15/17, тел. 253-62-19

17 (12.00) – Я. та І. Златопольські «Ярмарковий
гармидер»17 (17.00) – «Над прірвою...» (за Дж. Селінджером)
прем'єра

18 (16.00) – Е. Глазо «Романтик з планети eВау»

19 (12.00) – В. Баскін, В. Вербін «Привид замку
Кентервіль»

19 (19.00) – А. Чехов «Вишневий сад» прем'єра

20 (11.00) – В. Гирич «Троє поросят»

20 (19.00) – В. Шекспір «Ромео і Джульєтта»

21 (12.00) – Г.-Х. Андерсен «Снігова королева»

21 (19.00) – В. Шекспір «Сон літньої ночі»

Мала сцена

18 (19.00) – А. Курейчик «Обережно, жінки!»

20 (12.00) – С. Козлов «Зеленими пагорбами
океану»

Вартість квитків: 35–70 грн.

КИЇВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ЛЯЛЬОК

www.akadempuppet.kiev.ua

Вул. М. Грушевського, 1а, тел. 278-58-08

20 (11.00) – Г. Усач «Наш веселий Колобок»

20 (13.00) – Є. Гімельфарб «Вовк і козенята»

20 (15.00) – А. Дежуров «Царівна-жаба»

20 (17.00) – М. Астрахан, Є. Жуковська «Нові пригоди
Піфа» прем'єра

21 (11.00) – В. Орлов «Золоте курча»

21 (13.00) – Є. Шварц «Червона Шапочка»

21 (15.00) – Є. Шварц «Попелюшка»

21 (17.00) – О. Толстой «Золотий ключик»

Вартість квитків: 40 грн.

Вистави для дорослих

19 (19.00) – В. Маслов (за Д. Боккаччо)
«Декамерон»

Вартість квитків: 50 грн.

КИЇВСЬКИЙ МУНІЦИПАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ
ТЕАТР ЛЯЛЬОК

www.puppet-theater.kiev.ua

Вул. Миропільська, 1, тел. 513-15-00

20 – Г. Владичина «Слоняток»

21 – М. Поливанова «Веселі ведмежатка»

Початок вистав об 11.00 та 13.00

Вартість квитків: 30 грн.

АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР «КОЛЕСО»

www.teatr-koleso.kiev.ua

Андріївський узвіз, 8, тел. 425-04-22

16 – «У Києві на Подолі, або «Где ві сохніте бельйо?»

19, 20 – Ф. Міттерер «Жінки Моцарта» (Вебери)

21 (14.00) – «Зоряний хлопчик» (за О. Уайльдом)

21 (19.00) – С. Злотніков «Триптих для двох»

Камінна зала

17, 18 – Р. Шиммельпфенніг «Золотий дракон» прем'єра

21 – К. Людвіг «Примадонни»

Вартість квитків: 40–120 грн.

АКАДЕМІЧНИЙ ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР НА ПОДОЛІ

www.theatreonpodol.com

Андріївський узвіз, 206, тел. 425-54-89

Театральна вітальня

17 – А. Крим «Лист Богу» прем'єра

20 – О. Петров «Ніч для двох»

21 – О. Рог «Амнезія» прем'єра

Вартість квитків: 50–70 грн.

У приміщенні Малої зали

Палацу мистецтв «Україна»

16, 21 – М. Камолетті «La bonne Anna, або Як збере-
ти сім'ю»

17 – Б. Акунін «Дзеркало Сен-Жермена»

18 – О. Коломієць «Фараони»

19 – О. Вампілов «Старший син» прем'єра

20 – А. Крим «Звідки беруться діти?»

Вартість квитків: 70–90 грн.

КИЇВСЬКА АКАДЕМІЧНА МАЙСТЕРНЯ
ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА «СУЗІР'Я»

www.suzirja.org.ua

Вул. Ярославів Вал, 146, тел. 272-41-88

16 – Й. Бродський, О. Вертинський, О. Галич та інші
«Нізівки з любов'ю» прем'єра

17 – Є. Чуприна «Цветаєва ± Пастернак»

18 – Е.-Е. Шмітт «Оскар – Богу»

19 – Л. Хохлов «Довершений Чарлі»

20 – Т. Вільямс «Страх бажання» прем'єра

Початок вистав о 19.00

Вартість квитків: 50–150 грн.

Мікросцена

Вул. Ярославів Вал, 16

17 – Ф. Саган «Колючка»

Початок вистав о 19.30

Вартість квитків: 50 грн.

НОВИЙ ТЕАТР НА ПЕЧЕРСЬКУ

www.newtheatre.kiev.ua

Вул. Немировича-Данченка, 5, тел. 285-65-50

19 (19.00) – Р. Шиммельпфенніг «Під тиском»
(Push up 1–3)

20, 21 (18.00) – Е.-Е. Шмітт «Розпусник»

Вартість квитків: 80–90 грн.

КИЇВСЬКИЙ ТЕАТР «АКТОР»

www.teatr-aktor.kiev.ua

Вул. Велика Житомирська, 40, тел. 362-50-50

17 (19.00) – Е. Кішон «Шлюбне свідоцтво»

21 (17.00) – А. Осецька «Смак черешні»

Вартість квитків: 50 грн.

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР

www.nut.kiev.ua

Вул. Михайлівська, 24ж, тел. 279-32-78

19 – В. Кіно «Сім чудес малої Піаф»

20 – «Три анекдоти на одну тему»

Вартість квитків: 70–80 грн.

Театр «Божья коровка»

20 – С. Козлов «Як Леვენятко і Черепаха співали
пісню»

21 – М. Кропивницький «Івасик-Телесик»

Початок вистав о 12.00

Вартість квитків: 40–60 грн.

КИЇВСЬКИЙ ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР «БРАВО»

www.teatr-bravo.kiev.ua

Вул. Олеса Гончара, 79, тел. 486-40-22

16 – М. Мариньє «Кохання у валізі»

17 – А. Рейно-Фуртон «Я – чоловік передбачливий!»

18 – Н. Птушкіна «Моя дружина йде до італійця»

19 – М. Гоголь «Одруження» прем'єра

20 – М. Мітуя, Р. Андерсон «Тріо кохання, або Травма
пізнання»

21 – Ж. Марсан «Успіх? Скандал? Триумф!!!»

КИЇВСЬКИЙ ТЕАТР «ЗОЛОТІ ВОРОТА»

www.zoloti-vorota.kiev.ua

У приміщенні Академічного театру ляльок

Вул. М. Грушевського, 1-а

18 – Ф. Достоєвський «Убивець»

Вартість квитків: 60 грн.

НАЦІОНАЛЬНИЙ БУДИНОК ОРГАННОЇ
ТА КАМЕРНОЇ МУЗИКИ

www.organhall.kiev.ua

Вул. Велика Васильківська, 77, тел. 528-31-86

15 – Симфонічний оркестр та камерний хор Інституту
музики ім. Р. Глієра, І. Вежневцев (сопрано),
н. а. І. Калиновська (орган)

16 – М. Сидоренко (орган)

17 – Камерний ансамбль «Київ», В. Балаховська (орган)

18 – Ювілейний концерт Б. Фесюка (альт)

19 – З. а. А. Ільків (труба), н. а. І. Калиновська (орган)

20 – О. Швидка (сопрано), Т. Рой (флейта), Г. Бубнова
(орган)

НАЦІОНАЛЬНА ФІЛАРМОНІЯ УКРАЇНИ

www.filarmonia.com.ua

Володимирський узвіз, 2, тел. 278-16-97 (каса)

15 – З. а. Є. Ліпітук (сопрано), С. Бортник (тенор),
з. д. м. В. Полянський (ф-но), М. Чикаренко (ф-но)

16 – Звітний концерт ДМШ № 3 ім. В. Косенка

17 – Концерт циклу «Вечори української музики.
Спадщина і сучасність».Національний академічний духовий оркестр
України, з. а. О. Чубарева (сопрано), з. а. АРК

А. Юрченко (баритон), Р. Смоляр (бас)

18 – Національний заслужений академічний симфоніч-
ний оркестр України, Ф. Глуценко (диригент) Росія,
К. Мечетіна (ф-но) Росія, н. а. Т. Штонда (бас)

20 – Абонемент № 8. «Чарівна гітара». С. Петренко

21 – І. Порошина (ф-но), Є. Кострицький (скрипка),
І. Комарова (альт), С. Шольц (віолончель),
з. а. В. Чекалюк (контрабас)

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПАЛАЦ МИСТЕЦТВ «УКРАЇНА»

www.palace-ukraine.kiev.ua

Вул. Велика Васильківська, 103, тел. 247-23-16

16 – Зірки запалюють

18 – Ірландське танцювальне шоу Lord of the Dance

20 – Гурт «Секрет». Ювілейний концерт «30 років»

21 – Концерт «Весна прийшла»

Олександра ТЕЛІЖЕНКО

Основи національної культури

(Продовження. Поч. у № 43, 2012)

МИСТЕЦТВО СКІФСЬКОГО ПЕРІОДУ

Тепер, після тривалого вивчення, можна вже з цілковитою певністю твердити, що пектораль – не довільно орнаментована прикраса, а культова річ певного призначення. Композиція її відбиває космогонічні уявлення скіфів, пов'язані з концепцією трьох сфер світобудови, втілених у трьох поясах витвору (сфера надр землі, астрально-космічна сфера та атмосфера, населена тваринами і людьми). У світлі міфології індоіранської спільноти, до якої належали скіфи, ярус зі сценами боротьби тварин можна сприймати як зображення солярного нового року, що припадав на день весняного рівнодення, циклічної зміни явищ природи, відродження її через знищення. Тим часом рослинний пояс із птахами символізує дерево життя, яке у всіх народів стародавнього світу було ознакою богині-матері, родючості й вічності життя. Такий тематичний зв'язок нижніх ярусів дає підстави й у верхньому вбачати не звичайну побутову картинку, а сюжет, сповнений символічного змісту, тим більше, що в композиції він головний.

Ключем до його розуміння, безперечно, є центральна сцена. Горді обличчя її учасників, широка ритуальна пов'язка на чолі одного з них, врешті спорядження персонажів горитами, на яких зображено символічні сцени боротьби героя з чудовиськом, дають підстави вбачати в них не простих майстрів, а представників вищих верств скіфського суспільства.

Середня композиція має підоснову із золотої пластинки, що зумовлено суто механічними функціями тендітності золотарського заповнення простору між другою і третьою крученими гривнями. За тематичним наповненням, три смуги перекликаються з амфорою із Чортомлика. Тільки тут нижню смугу становить тема «шматування», середню – «дерево

життя» і верхню – сцени із зображенням життя скіфів та свійських тварин. Тобто є три смуги – зооморфна, рослинна й антропоморфна, розміщені в різній послідовності, хоча їхній зміст надзвичайно подібний.

Якщо проаналізувати пластично-якісний характер нижньої смуги пекторалі, то це монументальна скульптура, виконана в мініатюрному масштабі. Безперечно, автори були знайомі з високими досягненнями пластики міст Північного Причорномор'я і материкової Греції.

Середня смуга – зображення «дерева життя». Тут використано мотив степової рослини з усіма ознаками онтологічного умовно-монументального образу. Рослина наче виростає з акантового келиха і пишно розростається по боках від солярної розетки в центрі. На «дереві життя» – птахи, квіти тощо. Це іпостась Великої Богині-Матері, синкретичний центральний образ, адаптований і кочівним, і осілим населенням цього регіону. Образ «дерева життя» статичний. Це образ Вічності, ідею якої втілює Велика Богиня.

Найскладнішою для прочитання є верхня смуга пекторалі. Якщо аналізувати пектораль з погляду категоричності світових мистецьких надсистем (мистецтва знаково-онтологічного, мистецтва візуально-натуралістичного і мистецтва ідеалізуючого, яке проміжне між двома першими надсистемами), то золота пектораль буде виразником третьої категорії – мистецтва ідеалізуючого, що увібрало ознаки онтологічно-знакової та візуальної надсистем. У верхній смузі пекторалі сцени з немовби виявами двох категорій, у центрі – ієрархічна композиція із зображенням двох напівроздягнених скіфів, котрі стоять на колінах і тримають сорочку з овечого хутра – золоте руно. Сцени, що розвиваються у верхній смузі, відображають ідилію кочового тваринного степу (корови з телятами, кобиліці з лошатами, молоді дояри корів і овець, далі – вівці, козенята, дика качка).

У випадку з пектораллю йдеться про поширене тоді явище синкретизації.

Однією з проблем стосовно золота скіфів є спроба встановлення етнічної причетності авторів цього мистецького комплексу. Стверджувати, що ці предмети творилися на терені материкової Греції, не доводиться, хоч у них простежується дух античного мистецтва і його школи, єдність стильової концепції, однак підхід до зображення людини історично інший, ніж трактування тіла в мистецтві класичної Греції. Тут відсутній

елемент класичної ідеалізації пропорцій фігур при зображенні сцен зі скіфами. У сценах, що прикрашали славнозвісні золоті горити, зображені пишні багатофігурні композиції з античної міфології, однак трактовані в іншій стильовій манері, ніж у мистецтві класичної Греції.

Важливим архітектурним внеском скіфського суспільства VII–III ст. до н. е. в історичну систему наших мистецьких надбань варто вважати **курганні споруди скіфів**, які, наче піраміди давніх єгиптян, закріпили цей еталон у пам'яті світової історії – Чортомлик, Солоха, Гайманова Могила, Товста Могила, Краснокутський курган, Олександрополь, Мелітополь, Велика Близниця та ін.

Окремої уваги в архітектоніці курганів заслуговують, унікальні за пластикою вирішення, поховальні камери.

Поховальні склепи курганів характерні несподіваним вирішенням внутрішнього простору з монументальними складними уступчастими перекриттями, змонтованими зі старанно витесаних блоків, які за задумом будівельників повинні створювати настрій Вічності та непорушності. Ці склепи з уступчастими перекриттями становлять особли-

надала їм провідна державна еліта скіфського царства. Знатним скіфським замовникам прагнула не поступатися не менш багата еліта Боспорського царства. Пишно декоровані розписами склепи останньої подібні до аналогічних поховань об'єктів скіфської знаті.

Скульптура скіфів. Скульптура скіфів розмаїта і має кілька різновидів із яскраво-стилістичними ознаками. Поширений вид степових курганних кам'яних монументів, характерними рисами яких є зображення схематизованих приземистих головастих людських постатей із «буйними» зачісками, бородами, вусами, озброєних луками, бойовими сокирами, акінаками (короткими мечами) тощо.

Відомі й деякі стели-статуї, виконані під впливом антропоморфних стел, залишених на численних степових курганах кочівниками, праіндоєвропейськими аріями наприкінці III тис. до н. е. перед їхнім відходом в Іран та Індію.

Привертає увагу антропоморфна надгробна плита з IV ст. до н. е., що зберігається у Дніпропетровському музеї. Фігура перепоясана, завершення статуї півкругле, голова у вигляді маски. Предмети не «висять» у повітрі, як в антропоморфних стелах, але всі реально прикріплені до одягу фігури: ритон з питвом – у правій руці статуї, до пояса прикріплені колчан для стріл і меч-акінак. Вертикальна лінія зігнута вниз, що виникає з-поза лівої руки і перетинає пояс, означає, мабуть, форму лука. Широкою лінією подана також форма гривни на шії фігури. Стела приваблює цільним монументальним вирішенням, в якому відчутні ознаки сформованого стилю. Вона чимось нагадує твори великих митців Сходу. Стела, без сумніву, є твором мистецтва, що засвідчує встановлений тип скіфської монументальної степової пластики, яка колись побутувала тисячами зразків на терені України.

Ця стела є доказом безперервного розвитку скульптурної традиції Велико-го степу від Кернаського ідола (Дніпропетровщина, III – поч. II тис. до н. е.) і до Збруцького ідола X ст. н. е. часів уже Київської Русі.

Після падіння Великої Скіфії у Криму виникає Мала Скіфія, квітуча держава, яка то воювала з греками, то допомагала їм у боротьбі з Римом. Вона проіснувала до середини III ст. н. е. І тут причиною її остаточного кінця стали сармати.

(Далі буде)

Скіфська стела

вий феномен у будівництві Боспору періоду спартанців, зокрема його столиці Пантікапея.

Художня витонченість і висока будівельно-виконавча культура цих унікальних об'єктів засвідчувала високу ідейну і політичну вагомість, яку

(Продовження. Поч. у № 14–16, 2011)

Розводити базар. Стійке словосполучення *пташиний базар* означає місце на морському березі, де масово гніздяться птахи. До двох цих слів близькі *торг*, *торговиця*, *ярмарок*. Останнім часом поширилася практика організованої торгівлі – сезонних ярмарків (на Полтавщині здавна проводять *Сорочинський ярмарок*). Про них повідомляють засоби масової інформації. На жаль, у таких публікаціях, передачах часом уживається помилкова форма родового відмінка множини – *весняних, осінніх ярмарок*. Треба: *ярмарків*. Ця похибка трапляється через сплутування російської назви жіночого роду *ярмарка* та українського

На горіхи від Рогози

іменника чоловічого роду *ярмарок*, які по-різному відмінюються.

МАШИННО... – МАШИНО...

Машинно... – перша частина складних слів, що відповідає прикметникові *машинний*; пишеться з другим компонентом через дефіс. *Машинно-дорожній, машинно-технічний.*

Машино – перша частина складних слів, що відповідає іменникові *машина*, пишеться з другим компонентом разом. *Машиноремонтний, машинознавство* (але: *машино-година, машино-місце*).

Взаємно – взаємо...

Взаємно, прислівник. Пишуть окремо від таких слів. *Взаємно вигідний, взаємно корисний, взаємно перпендикулярний, взаємно протилежний тощо* (але: *взаємнозворотний, взаємно-однозначний*).

Взаємо... Перша частина складних слів, що відповідає лексемі *взаємний*. З наступною частиною пишеться разом. *Взаємозаклячений, взаємозалежний, взаємозумовлений, взаємоприйнятний, взаємоконтроль.*

З ДОПОМОГОЮ – ЗА ДОПОМОГОЮ

Останніми десятиріччями в літературній мові усталилося таке неписане

правило: якщо йдеться про людину, вживати прийменник *з* (з *допомогою друга, батька, колеги*), а коли мовиться про неживий предмет, зокрема інструмент, знаряддя, що сприяє виконанню дії, – прийменник *за* (за *допомогою механізмів, за допомогою електрики*). Прийменник *при* біля слова *допомога* доцільніше замінювати прийменниками *з* або *за* – залежно від контексту. Отже, шляхи будують *за допомогою* (а не *при допомозі*) дорожніх машин.

Поступ – хода

Читаємо в газеті: *впевнений поступ весни*. А чи правильно це? Ні. У такому разі доречне *хода*, яке російською перекладається *поступь*, що й спричинює помилки в українському мовленні.

(Далі буде)

ЕТНОГРАФІЧНИЙ СЛОВНИЧОК

Верста (верства) – давня міра великих відстаней у східних слов'ян. Одна верста – 1,0668 кілометра.

Вертеп – давня назва печери. Вертепом називають старовинний український пересувний ляльковий театр. Відомий з XVII століття.

Вертуда – печиво. Випечений корж скручували та нарізали. Традиційний кулінарний виріб.

Верч – один із різновидів калача, весільний обрядовий хліб для молодої. Готували такий хліб на Поліссі.

Верша – лійкоподібна рибиловна снасть, сплетена з лози.

Веселик – народна назва журавля весною, коли вони зграєю повертаються із вирію.

Весна – пора року між зимою та літом, що характеризується подовженням дня, появою перелітних птахів. У казках народ створив чудовий образ весни – молоді дівчини з вінком квітів. Початок господарського року. «Весна ледачого не любить».

ВІД ДІДІВ-ПРАДІДІВ

«Квітневий цвіток ламає льодок». Нехай ще вітер, а часом і знову сніг, та у природі свій розпорядок: у лісах, на галявинах, біля хат, крізь злежаний сніг тягнуться до сонця перші весняні квіти. Блакитні або сині, фіолетові або білі проліски (білі проліски мають ще назву – підсніжники). Жовті, оранжеві, різні відтінки фіолетово-синіх крокусів. Вони такі яскраві, весняні, такі ніжні та, водночас, сильні, адже пробивалися через сніги, які цьогоріч і люди не завжди могли здолати. «Що лютий (та й березень) навів, те квітень водою змиє». Змиє сніги, лід та морози, а принесе сонце, зело та розмай. А там далі, в теплі та добрі, пригадаються звичаї, традиційні свята та обряди.

12 квітня – Івана. Пекли спеціальне обрядове печиво, «щоб зелені листки вгору піднімалися».

13 квітня – Огнищанка. Колись жінки, які родилися цього дня, запалювали в полі вогнище. Воно мало особливу, цілющу силу. Через нього проносили хворих, а потім цим вогнем очищали сохи та борони.

14 квітня – «Марія починає повіддя». За легендою, саме з цього часу вода вбирає в себе всі негаразди, хвороби та «забирає пам'ять про тяжку зиму».

15 квітня – Тит, Полікарп. Годилося навести лад у засіках, перевірити насіння для посіву.

16 квітня – Гафія, Микита. Селяни носили «данину» до річки, адже цієї пори прокидається водянник, от вони його і задобрювали: «щоб дітей не чіпав та рибу не проганяв».

17 квітня – «Квітень-снігогін усіх напоїть».

18 квітня – Федул. «Прийшов Федул – теплом подув». Широко розчиняли віконниці. Просили їх берегти хату від нечистої сили, випускати добрі вітри, а лихі гнати геть. Здавна вікно в хаті – «око» на зовнішні події та події в самій хаті. Скажімо, саме через вікно під час весілля спостерігали ті, хто не міг поміститися в самій хаті. Молода, прощаючись з батьківською хатою, дякувала і вікнам, через які кликали її на вечірки дівчата та парубки. Як очі, вікна на ніч закривалися. Колись казали: «Вікно псує три речі: сірник, сіль і гарну жінку». Тобто, «сірник від сонця згорить, сіль звітріє, а жінка, задивляючись постійно у вікно...» – варіації закінчення цього речення може бути скільки завгодно. Ось така життєва мудрість. Складно уявити, що ще в XVII столітті рідко в кого в селах вікна були заклені – здебільшого натягували свинячий бурдюк (вичинену шкіру зі шлунка). Під вікнами колядували та щедрували, вікна відчиняли під час пологів, а ще відчиняли вікна на свято Великодня – «щоб життєдайне сонце та добрі духи принесли тепло та добробут у хату».

Триває четвертий тиждень Великого посту. В народі його називають «Середопістя», «Середохрестя», а неділю – Христоклонною.

«Вирвати гнів із серця і похиті із плоти» – ці слова мудрого Еклезіаста можуть слугувати путівником для душі кожної

людини, яка прагне жити в мирі та гармонії. Особливо важливий душевний спокій у дні посту.

Великий піст (який нині триває) починається за сім тижнів до свята Великодня: шість тижнів посту і Страсний тиждень (тиждень найсуворішого посту). Пилипівка, або Різдва піст, починається 28 листопада і триває до свята Різдва. Петрівка починається через тиждень після Зелених свят (Трійці) і закінчується на Свято Петра і Павла (12 липня). Спасівка, або Успенський піст, починається 14 серпня, на свято Маковея і триває до Успіння Пресвятої Богородиці (28 серпня). Про Успенський піст існує така легенда: колись Господь призначив аж дев'ять тижнів Великому посту. Та люди в молитвах та звертаннях почали його благати, що їм не витримати весняної, часом голодної пори стільки днів та ще й найсуворішого посту. То Господь змилостивився і забрав два тижні посту на літо. Тому Успенський піст вважається таким суворим, як і Великодній.

Часом люди постують, щоб спокутувати якийсь гріх, або щоб заслужити нагороду від долі. Не постують немовлята, їхні мами-годувальниці, старі люди, хворі та подорожні.

Слова Святого Антонія: «Піст – це перш за все стриманість язика, серця, а потім уже черева». Чи добре, коли людина не їсть м'яса, не споживає молока, але лихо словить та «п'є кров» свого ближнього? Піст тілесний потрібний для зміцнення нашого духу, для перемоги нашої волі над плоттю.

Мудрі люди кажуть: «Не те гріх, що ми їмо, а гріх те, що їсть нас». Дехто взагалі вважає піст періодом харчових заборон задля зниження ваги або ж очищення організму. Все ж піст – великий труд, щоб відмити, відчистити від гріховних слів та думок свою душу. А кажуть, що найперше Бог чує саме наші думки.

ІМЕННИКИ ЗА ПРАВОСЛАВНИМ КАЛЕНДАРЕМ

- 12 квітня – Софрон, Зосим, Іван.
- 13 квітня – Веніамін, Інокентій, Іпатій.
- 14 квітня – Марко, Марія, Юхим, Пахом.
- 15 квітня – Тит, Полікарп.
- 16 квітня – Микита, Феодосія.
- 17 квітня – Георгій, Зосим.
- 18 квітня – Федора, Платон, Марк, Симеон.

Підготувала
Тетяна ШНУРЕНКО

ІНФОРМАЦІЯ СЛУЖБИ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ

Шановні наші Читачі і Передплатники!

Наші видання виходять регулярно і запланованими тиражами

У продажу журнали «Театрально-концертний Київ» (квітень) «Українська культура» № 3, «Пам'ятки України» № 3, «Музика» № 1 і «Український театр» № 1.

Наші видання можна придбати в кіосках «Преса» міста Києва, книжкових магазинах Києва, Львова, Харкова, Одеси, Чернівців, поштових відділеннях Київської області та обласних центрів. Також усі наші видання можна придбати в редакції.

УВАГА! ПЕРЕДПЛАТИТИ НАШІ ВИДАННЯ МОЖНА З БУДЬ-ЯКОГО МІСЯЦЯ

Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії ви можете за адресою: <http://presspoint.ua>. Така послуга можлива в будь-якій країні світу.

Наші телефони: (044) 498-23-64, моб. (067) 394-97-21, 386-56-63.

Культура і життя

Газета виходить щоп'ятниці

Передплатна ціна на 2013 р.:

квартал – 42,21 грн; півріччя – 82,77 грн; на 9 місяців – 124,23 грн

У передплатній ціні враховано вартість доставки до вашої поштової скриньки і вартість оформлення абонементу.

Передплатний індекс у Каталозі видань України

60969

Передплатні індекси інших наших видань: газета «Кримська світлиця» – 90269; журнали: «Українська культура» – 95220, «Український театр» – 74501, «Музика» – 74310, «Пам'ятки України» – 74401, «Театрально-концертний Київ» – 37112.

Довідки за тел. (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com

Передплату можна оформити в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України, через передплатні агентства, а також у редакції газети

Газета «Культура і життя»

№ 15 (4535), 12 квітня 2013 рік

Засновники: Міністерство культури України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети «Культура і життя»

Видавець: ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»

Адреса видавництва: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1; тел. +38 (044) 498-23-65

Генеральний директор Олесь БІЛАШ

Головний редактор Людмила ГНАТЮК

Адреса редакції: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1; тел. +38 (044) 498-23-65

nvu.kultura@gmail.com

Виходить із 7 жовтня 1923 року. Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації – КВ № 1026 від 26.10.94 р.

Друкарня: ТОВ «Видавничо-поліграфічна компанія «Експрес-Поліграф», вул. Фрунзе, 47-б, корп. 2, Київ, 04080; тел. +38 (044) 417-25-93

Розповсюдження, передплата, реклама: тел. +38 (044) 498-23-64, +38 (050) 310-56-63

Портал <http://uaculture.com>

Передплатний індекс у Каталозі видань України 60969

Склад Видавничої ради

Олесь Білаш – генеральний директор видавництва; Віктор Вечерський – заступник директора Департаменту культурної спадщини та культурних цінностей; Максим Бударин – заступник директора Департаменту у справах релігій та національностей; Олена Воронько – начальник відділу театрального мистецтва Управління мистецтв Департаменту формування державної політики у сфері культури, мистецтва та освіти; Ольга Дарибогова – начальник управління міжнародного співробітництва; Оксана Іонова – заступник начальника управління стратегічного планування

культурного розвитку та регіональної політики у сфері культури Департаменту формування державної політики у сфері культури, мистецтва та освіти – начальник відділу аналізу та прогнозування соціокультурного розвитку регіонів; Євгенія Крутоголов – начальник відділу монументального, образотворчого та народного мистецтва; Іван Мечков – заступник начальника управління мистецтв Департаменту формування державної політики у сфері культури, мистецтва та освіти; Лариса Нікіфоренко – начальник відділу аналізу та прогнозування діяльності бібліотек Управління стратегічного планування культурного розвитку та регіональної політики у сфері культури, мистецтва та освіти; Лариса Петасюк – начальник управління правового забезпечення; Людмила Чумакова – заступник начальника управління справами – начальника відділу взаємодії з Верховною Радою; Михайло Швед – заступник директора Департаменту формування державної політики у сфері культури, мистецтва та освіти – начальник

управління мистецтв; Віктор Пасак – заступник генерального директора видавництва; Оксана Гайдук – головний редактор журналу «Українська культура»; Людмила Гнатюк – головний редактор газети «Культура і життя»; Ольга Голинська – головний редактор журналу «Музика»; Наталія Потушняк – головний редактор журналу «Театрально-концертний Київ»; Надія Соколенко – головний редактор журналу «Український театр».

Дизайн та верстка Сергія Задворного
Редакція залишає за собою право на редагування отриманих матеріалів без узгодження з автором. Думки авторів публікацій можуть не збігатися з позицією редакції.
Передрук і відтворення текстів та ілюстраційних матеріалів журналу тільки з письмового дозволу видавця.
© «Культура і життя»

Наклад 9500

Ціна договірна